БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Эд-дахи жэлэ гарана

БУРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

№ 113 (9569) | 1961 оной майн 14, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ГРУЗИЙН КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ ГРУЗИЙН СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВВО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ ГРУЗИЙН ССР-ЭЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Ардала Совет засагай тогтоhоор, Коммунистическэ партиин болоhоор 40 жэл гүйсэhэнэй ойтой — энэ гайхамшагтай удэртэй дашарамдуулан, хүдэлмэришэд, колхозникууд, интеллигенци, Грузиин бүхы ажалшадые Советскэ Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Советэй Президиум болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет мүнөөгөөр амаршална.

Грузиин Коммунистическэ парти хадаа Ленинэй агууехэ ажалай эгээ үнинэй, дайшалхы отрядуудай нэгэн мүн. Тэрээнэй Советскэ Союзай алдарта Коммунистическэ партиин таhаршагүй нэгэ хубинь болоно. Грузиин Коммунистическэ партиин бии болоhон ушар Грузиин арадай дунда политическэ угаа ехэ удхашанартай байгаа. Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр Грузиин Коммунистическэ парти ябажа, ажалшадайнгаа социальна болон национальна талаар сүлөөрхэ тэмсэлыень ударидан болоо. Тиигээд Совет засагай тогтоhонhоо хойшо республикын шэнэ, социалистическэ ажабайдал бии болгохо, республикын экономико, соёл болбосоролые hалбаруулан хүгжөөмсэл хүтэлбэрилhэн байна.

Грузиин, манай ороной бүхы арадуудтай хани хамтын суггаа ябажа, дүшэн жэлэй туршада Грузиин ажалшадые коммунистическэ ёhоор шэнэдхэн хубилгаханууудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Социалистическэ ёhоор, Коммунистическэ партидаа, арадуудай ленинскэ дарисаанда аргагүй үнэн сэхэ байhанаа Эхэ ороноо ажалха Агууехэ дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ эдэнэр, Совет хүнүүдтэл, харуулhан юм. Тиигэжэ фашистска ударагшадые манай ороной бута сохиhон түүхэтэ илалтой, тогтойл хубитаяа оруулаа.

Одоо жэлэй туршада хэhэн тэмсэлэйнгээ, ажалай алдарта ажалаар хуби заяагаа үндэhөөрнь хубилгаhан грузин гайхамшагта илалтануудаа аргагүй омогорхолтойгоор тэмдэглэжэ байна. Эдэ жэлнүүдэй туршада Грузи ехэ хүгжэнэ промышленностьтай, олон hалбаритай хүдөө ажахытай, ехэ бии социалистическэ соёл болбосоролтой республика. 1913 онойхитой сасуулхада, промышленностиин бүхы гаргадаг продукциин хэмжээн 40 дахин дээшэлээ. Республикин урда тээхи Россин бүхы электростанцинуудай hуурhаа hураггүй ехэ электроэнерги мүнөө республикагаа гадана бшуу. Социалистическэ Грузида металлургиин, машина бүтээлгын, горнорудна, электротехническэ, химическэ, промышленностиин бусад hалбаринууд бии болгогдожо ажалшадаа ехээр хүгжэнхэй. Hүүлэй жэлнүүдэй туйлалгаан эгээ ехэнүүдынь юуб гэхэдэ, Карадаг—Тбилиси газ дамжуулдаг барилга, Грузиин ССР-эй Науканууудын академиин атомна реактор хэhэн ушар болоно.

Совет засагай жэлнүүдтэ республикын хүдөө ажахыда ехэ, баярлахаар хубилалтануud болоо. Коллективилаhанай ашаар Грузиин тосхоной түхэл шарай тадаа бэшээр хубилаа. Колхозой байгуулалта таряашадгалта байдалай харгы нээбэ. Республикада мүнөө оньдулагдаhан социалистическэ хүдөө ажахы бии болгогдожо амжалтатайгаар хүгжэжэ байна. КПСС-эй ЦК-гэй январь Пленумэй шиидхэбэринүүдээр урмашаhан хүдөөгэй ажалшадай хүдөө ажахын үйлэдбэри саашадань хэлбэришэгдэн хүгжөөхын түлөө тэмсэнэ.

Республикын ажалшадай ажана байра байдал саг үргэлжэ сайжарна. Шэнэжэ маягаараа национальна, удхаараа социалистическэ грузин арадай соёл болбосорол hалбаржа байна. Республикада олон тоото hургуулинууд, научно-шэнжэлгэ эмхи зургаануud, клубуud, библиотекэнүүд, музейнүүд, кинотеатрнуud бии. Литература, искусствын талаар амжалтануud туйлагданхай.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын ленинскэ национальна политикын бэелүүлэгдэhэнэй, ород, украин, белорус болон Советскэ Союзай аха дүү бүхы арадуудтай саг үргэлжэ туhаламжа үзүүлhэнэй ашаар республикын ажалшад ажахынгаа, соёл болбосоролой байгуулалтадаа амжалтануud туйлаа гээшэ. Коммунистическэ партиин үрэ эр манай ороной арадуудай ханн халуун, нэгэ бүлэ ажа, партиин XX, XXI съезднүүдэй түүхэтэ шиидхэбэрые бэелүүлхэ, коммунистическэ общество үргэн дэлгэрэн байгуулха хэрэгтэ шэнэ амжалтануud туйлахын грузин арад эрэлхэгээр тэмсэнэ. Ажахынгаа, соёл болоролой байгуулалтада шэнэ амжалтануud туйлажа, эй XXII съездые угтахын түлөө бүхы совет арадуудтай Грузиин ажалшад урма зоригтойгоор бэлдэжэ байна.

Коммунистическэ байгуулалтын гайхамшагта зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэхэ тэмсэлдэ Грузиин ажалшад ажадалаа гамнахагүй байха гээд Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Советэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет этигэнэ. Коммунизм байгуулха хэрэгтэ, долоон жэлэй ажабайдалаа бүрэн гүйцэдэ болгоhон соёл болбосоролые саашадань hалбаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ амжалтануud туйлахыень оюун бэлигтэй, үнэн арадта хүсэнэбди.

Грузиин Советскэ Социалистическэ Республикын 40 жэлэй ойдаха болтогой!

Грузиин Коммунистическэ парти — КПСС-эй дайшалхы отрядаха болтогой!

Советскэ Союзай арадуудай хани барисаан — манай агуу ехэ ороной хүсэн түгэлдэр, hалбаран байха бата бэхи үнэн мандаха болтогой!

Коммунизмын илалта тээшэ бата найдамтайгаар хүтэлэгшэ Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

Грузиин ССР-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ СОВЕТ.

ГРУЗИДА БОЛОhОН БАЯРАЙ hАЙНДЭР

ТБИЛИСИ, майн 12. (ТАСС). Грузиин ССР-эй Верховно Советэй, Грузиин КП-гэй Центральна Комитедэй баярай заседаниие совет арадуудай хани барисаанай hүлдэ тэмдэг гэжэ нэрлэмээр.

Үглөөгүүр спортын ордоной ехэ зал соо залуушье, наhатайшье, элдэб мэргэжэлэй хүнүүд суглаараа. Үнинэй большевигүүд, Грузида Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэгшэд, «партиин гэшүүндэ намайе абахыетнай гуйнаб» гэжэ түрүүшынхеэ 40 жэлэй саада тээ, али бүри үнишье бэшэhэн хүнүүд, мүн мүнөө сагай ажалай вахтые найдамтайгаар дамжуулан абаhан промышленностиин, хүдөө ажахын түрүүшүүл, техникын, соёл культурын, эрдэм ухаанай мэдээжэ ажал-ябуулагшад, советскэ армиин сэрэгшэд эгээ хүндэтэй hуурринуудыень эзэлэнхэй. Спортын ордон соо бүхы совет арадай суглараhандал болон аха дүү бүхы арадууд эндэ өөhэдынгөө эрхим хубүүдые эльгээгээ. Эгээ гайхамшагта үдэртэйнь—Грузида Совет засагай тогтоhоор, коммунистическэ партиин бии болоhоор 40 жэлэй ойн гүйсэhэн үдэртэй дашарамдуулан, амжалта туйлахыень грузин нүхэдтөө тэдэнэр юрөөхэ байна.

Тугуудаар шэмэглэгдэhэн В. И. Ленинэй скульптурна портрет сценэ дээрэ табяатай. Заседани нээхэ баяр ёhололой саг дүтэлжэл байба. Тиигээд удангүй бүхы зал соохи хүнүүд долгилhондол хүдэлшэбэ. КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр Никита Сергеевич Хрущевой, Грузиин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. П. Мжаванадзын, Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Г. Д. Джавахишвилиин, Грузиин ССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. С. Дзопенидзын, союзна республикануудай делегацинуудай толгойлогшонорой президиумдэ ерэхэдэнь, тэдэнэй хүндэлэлдэ Грузиин бүхы автономно республика, область, районуудай ажалшадай зал соо байhан 10 гара мянган түлөөлэгшэд удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтаба.

В. П. Мжаванадзе ойн баярай заседани нээгээд, компартиин Центральна Комитедэй, Верховно Советэй Президиумэй, Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Советэй, коммунистнуудай, хүдэлмэришэд, колхознигуудай, интеллигенциин, республикын бүхы ажалшадай нэрэhээ үнэн зүрхэнэй түрүүшын үгэнүүдые Н. С. Хрущев түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ленинскэ Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствода зорюулба. Грузиин ССР-эй hалбаран хүгжэхын түлөө ехэ анхарал табидаг тухайнь элидхэлшэ онсолон хэлээ. Республика дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ манай Эхэ ороной бүхы арадуудай, нэн түрүүндэ агууехэ ород арадай хани ёhоной ехэ туhаламжа хүргэhэн, хүргэжэ байhанайнь түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан тэрэ хүргөө.

Н. С. Хрущев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гэй Президиумые заседаниин хүндэлэлэй президиумдэ hунгаха дурадхалай ороходо зал соо шангаар альга ташалган болоо.

«Грузида Совет засагай тогтоhоор, Грузиин Коммунистическэ партиин бии болоhоор 40 жэлэй ойн гүйсэhэн тухай» элидхэл нүхэр В. П. Мжаванадзе хэбэ.

Нүхэр В. П. МЖАВАНАДЗЫН хэhэн элидхэл

Мүнөөдэр маанадта ехэ hайндэр боложо байна. Грузида Совет засагай тогтоhоор, Грузиин Коммунистическэ партиин байгуулагдаhаар 40 жэл болоhоной алдарта ойе республикын ажалшад баяр ёhололой оршон байдалда тэмдэглэнэ.

Ябажа гараhан замаа мүнөөдэр эрьежэ хараад, үнэгэрhэн 40 жэлые hанажа үзэхэдөө, бидэнэр дурлал, баярайнгаа түрүүшын үгые агууехэ Лениндэ зорюулнабди. Совет ороной арадуудай ажабайдалдахи шэнэ саг үе, бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяан Ленинэй нэрэтэй таhаршагүй холбоотой. Совет засагай жэлнүүдтэ туйлаhан бүхы амжалтануudаа Грузиин арад Ленинэй нэрэтэй нягтаар холбодог.

Өөhэдынгөө революционно заншалаар грузин арад омогорходог. Арадуудай эрхэ сүлөөгэй, жаргалай түлөө тэмсэhэн хүнүүд тэрэнэй дундаhаа гараhан байна. Элитэ ехэ революционернүүд, марксистленинецүүд Сталин, Кецховели, Цулукидзе, Цхакая, Джапаридзе, Шаумян, Орджоникидзе, Махарадзе, Орахелашвили болон бусад Грузиин большевистска организацинуудые хүтэлбэрилhэн юм.

Россида Октябрьска революциин илаhанай hүүлээр меньшевигүүдэй контрреволюционно парти Грузида саг зуура засаг абаа hэн гээд элидхэлшэ hануулаа. Арадтаа урбагшад гурбан жэл шахуу эзэрхэжэ байгаа. Эдэ жэлнүүдэй туршада Грузиин ажалшад большевистска организацинуудай хүтэлбэреэр Совет засаг тогтоохын түлөө шанга тэмсэл хээ. 1921 ондо Грузида Совет засагай илахада бүхы Закавказиин сүлөөлэгдэhэн юм.

Арадайнгаа ажахын, соёл болбосоролой бүхы hалбаринуудта гайхамшагта амжалтануudые туйлан, Грузиин ажалшад алдарта 40 жэлээ угтаба. 1913 онойхитой жэшээлхэдэ, 1960 ондо промышленностиин гаргадаг бүхы продукциин хэмжээн 40 дахин дээшэлээ. Мүнөө республикада 1913 онойхиhоо 41 дахин ехэ шулуу нүүрhэн, 190 дахин ехэ электроэнерги абтана. Хүн бүхэн дээрэ хубаарилхада хүршэ Турцида орходоо 8 дахин ехэ энерги Грузида абтана гээшэ.

Мүнөөнэй Грузи тон хүгжэнтэй, олон hалбаритай промышленностьтай республика болонхой. Совет засагай жэлнүүдтэ тэндэ мянгаад промышленна предприятинууд баригдаад, ашаглалгада үгтэнхэй.

Совет засагай жэлнүүдтэ республикын хүдөө ажахын хүгжэжэ гараhан гайхамшагта зам харуулhан тоо, баримтануудые Грузиин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь тодоор харуулаа. Хэрбээ 1921 ондо тэндэ бүхыдөө 550 тонно сайн сортовой набшаhан суглуулагдаhан hаа, 1960 ондо 157 мянган тонно хүргэгдэбэ. Сайн плантацинууд республикада мүнөө 60-аад мянган гектар болоно. Харин 1921 ондо тэрэнь мянган гектар байгаа hэн. Совет засагай урда тээ Грузида цитрусова ургамал тон хомор hэн. Энэ жэл 500 миллион Грузиин мандарин, апельсин, лимонуудые, тиихэдэ хэдэн арбаад мянган тонно виноград, үрэ жэмэсүүдые оромнай абаhан байна.

Бүхы ороной хүдөө ажахыда ехэ хубилалтын болоhон шэнгеэр 1953 оной сентябрьhаа хойшо Грузиин газар тарялан, мал ажалда хубилалта болоо. 1959—1960 онуудта, 1940 онтой сасуулхада, колхознигуудай мүнгэн олзо 4,7 дахин дээшэлээ. 1953 онойхитой тэрэниие жэшээлхэдэ, 1,5 дахин ехэ болоо бшуу. Колхозой ажалта үдэрэй үнэ сэн мүн лэ горьтойгоор дээшэлhэн байна.

Гэбэшье совет хүнүүд туйлаhанаараа hанаагаа амардаг заншалгүй гэжэ нүхэр Мжаванадзе хэлэбэ.

Хүдөө ажахын, республикын бүхы экономикын урда долоон жэлэй түсэб холын хараата арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ гээд элидхэлшэ үргэлжэлүүлээ. Долоон жэлэй туршада Грузиин хүдөө ажахын үйлэдбэриин олон hалбаринууд ехээр хүгжэхэ, совет үеын үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада туйлагдаhан хэмжээндэ хүрэхэ юм. Долоон жэлэй гурбадахи жэл дайшалхы ёhоор эхилэгдээ. Республика энэ жэл юугээрээ мэдээжэ болооб гэхэдэ, кукурузын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл эхилээ. Грузиин хүдөө ажахые эридээр хүгжөөхэ хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гэй январьиин Пленум, тэрээнэй hүүлээр удангүй зарлагдаhан Закавказиин республикануудай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн болоно. Тэрэ зүблөөндэ Н. С. Хрущев хабаадалсаhан байна. Партиин Центральна Комитедэй энэ анхарал оролдолгодо Грузиин колхозно таряашад бодото хэрэгээрээ харюусана. Гурэндэ мяха, hү, үндэгэ худалдаха энэ жэлэй түрүүшын кварталай түсэб Грузиин ССР үлүүлэн дүүргээ. Бии байгаа дутагдалнуудаа тон богонихон болзор соо усадхаха хэрэгтэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хүсэ шадалаа зорюуланхай. Эрхим агротехническэ болзорто республикада хабарай тарилга үнгэргэгдөө. Hөдондонойхиhоо хэды дахин ехэ газарта кукурузы квадратно-гнездовой аргаар таригдаа юм.

Грузиин ажалшадай саг үргэлжэ ургажа байгаа материальна, оюун ухаанай эрилтэнүүдэй хайшан гэжэ хангагдажа байhан тушаа нүхэр Мжаванадзе удаахан тогтожо хэлээ. hүүлэй 20 жэлэй туршада республикын гурэнэй кооперативна худалдаа наймаанай эд товарай рознично эрьесэ 2,8 дахин ехэдхэгдэhэн байна. Врачнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Советскэ Грузи дэлхэй дээрэ түрүүшын hүүри эзэлнэ. Мянган хүн бүхэндэ hурагшадай хүртэсөөр абаа hаа, Грузиин ССР бүхы капиталистическэ гүрэнүүдые ахижа ябана. Тэрэ тоодо США, Франци, Англи оролсоно.

Искусство, литература хүгжөөлгөөр ехэ амжалтануud туйлагданхай. Грузиин поэт, уран зохёолшодой олон зохёолнууд совет аха дүү арадуудай, мүн хилын саанахи оронуудай арадуудай хэлэн дээрэ оршуулагданхай.

СССР-эй арадуудай хани барисаанай гайхамшагта хүсэн тухай, аха дүү союзна республикануудай арадуудай харилсаа холбоон, харилсан туhалалсалга, национальна культурануудай бэе бэеэ баяжуулан хүгжөөлсэдэг байhан тухай элидхэлшэ саашадаа хэлэбэ. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэриин ацаар Грузиин ажалшад амжалта туйлаа. Грузиин Коммунистическэ парти КПСС-эй үнэн сэхэ, дайшалхы отрядынь байгаа, байхашье гэжэ нүхэр Мжаванадзе тэмдэглэбэ.

— Хүндэтэ Никита Сергеевич, хүндэтэ нүхэд—манай ороной аха дүү арадуудай түлөөлэгшэд, коммунистнуудай, Грузиин бүхы ажалшадай зүгhөө таанадые иигэжэ этигүүлхэ байнаб. Ажахын, соёл болбосоролой байгуулалтын бүхы hалбаринуудта шэнэ амжалтануudые туйлажа, КПСС-эй XXII съездые угтахын түлөө хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхознигууд, интеллигенци, манай республикын бүхы ажалшад хүсэ шадалаа гамнахагүй,—гэжэ нүхэр Мжаванадзе түгэсхэлдөө мэдүүлhэн байна. Нүхэр В. П. Мжаванадзын элидхэл хэжэ байха үедэ оло дахин альга ташалган болоо.

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэhэн үгэ

Нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан, КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев баярай заседани дээрэ үгэ хэлээ. Тэрэ иигэжэ хэлэhэн байна:

Хүндэтэ нүхэд, ханинар!

Танай республикада Совет засагай тогтоогдоhоор, Грузиин Коммунистическэ партиин байгуулагдаhаар дүшэн жэлэй ойе Грузиин ажалшад, тэдэнтэй хамта манай бүхы агууехэ орон, совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаата бүхы бүлэ мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

Таанадые, таанадаар дамжуулан, Грузиин бүхы ажалшадые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй зүгhөө халуунаар амаршалхыемни, золтой жаргалтайгаар hалбаран бадархыень, манай инаг Эхэ ороной аша туhада зорюулан, саашанхи ажалай амжалтануudые туйлахыень танай республикада, хүдэлмэришэдтэ, колхознигууд болон интеллигенцидэ хүсэхыемни зүбшөөгыт.

Н. С. Хрущев саашань иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Совет арадай үүсхэл эдэбхиин угаа ехээр дээшэлжэ байhан оршон байдалда алдарта дүшэн жэлэй ой тэмдэглэгдэжэ байна. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXII съездын хүндэлэлдэ зорюулагдан, бүхы орон доторнай социалистическэ мүрысөөн угаа ехээр дэлгэрнэ.

XXII съезд партиин шэнэ программые зүбшэн хэлсээд, баталан абаха гэжэ hануулха зуураа. Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ. Владимир Ильич Ленинэй зохёоhон партиин хоёрдохи программые манай парти нэрэтэй солотойгоор дүүргээ. Манай орон дотор социализм хүсэдөөр, эсэслэн илаа. Коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха зорилгонуудые совет арад мүнөө амжалтатайгаар шиидхэжэ байна.

Социализм манай Эхэ ороной түхэл шарайе үндэhөөрнь хубилгаа гээд Н. С. Хрущев үргэлжэлүүлэн хэлээ. Социализмын материальна болон оюун ухаанай баялигые совет хүнүүд үдэр ерэхэ тудам бүри ехээр мэдэрдэг боложо байна. СССР-эй национальна доход —ажалшадай ажамидаралай хэмжээе харуулhан гол зүйл —СССР-эй мүнөө эзэлжэ байhан газар дээрэ 1913 ондо абтаhан национальна доходой хэмжээе нёдондо жэлдэ 23 дахин үлүүлээ. Бүхы хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые долоон, зургаан часай хүдэлмэриин үдэртэ оруулха хүдэлмэри 1960 ондо түгэсхэгдэhэн байна. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадhаа налог таталгые болюулха тухай Хуули түүхэдэ анха түрүүн манай орон дотор баталан абтаа. Гэр байра барилгын үзэгдөөгүй ехэ программа бэелүүлэгдэнэ. Имагтал hүүлшын хоёр жэлэй турша соо городууд болон хүдэлмэришэнэй посёлогуудта хамта дээрээ 165 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд гү, али 4 миллион 600 мянган квартира баригдаа. Хэрбээ хүдөө нютагуудта гэр байрын олоор баригдадаг болоhые хараадаа абабал, hүүлшын хоёр жэлэй турша соо Советскэ Союзай 20 миллион үлүүтэй эрхэтэй шэнэ гэрнүүдтэ орohон байна. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бодото салин хүлhэн, колхознигуудай бодото олзо доход шууд сэхээр дээшэлнэ.

Америкын Холбоото Штадуудай президент г-н Кеннедиин hаяхан хэhэн мэдүүлгые Н. С. Хрущев тусгаарлан дурдаhан байна. Энэ мэдүүлгэ хэхэдээ, Кеннеди манай социалистическэ байгуулалтые, манай социалистическэ гүрэнүүдые муушалхатаяа хамта, энэ байгуулалтын, социализмын амжалтануудай капиталистическэ оронуудай арадуудта ямар ехэ түрүү революционно нүлөө үзүүлдэг байhыень мэдэрhэн байгаа. Советскэ Союзай арадуud дүшэн жэлэй турша соо экономикоёо хүгжөөлгэдэ ехэ амжалтануudые туйлаа, эдэ амжалтануудынь гээгдэнги экономикотой, хүн зонойнь тулюур муугаар ажаhуудаг оронуудай арадуудта илангаяа ехэ нүлөө үзүүлжэ шадаха гээд г-н Кеннедиин мэдүүлгэ соогоо хэлэhэниинь намда таатай зохид байгаал, нүхэдүүд. Г-н президент, энээниие та зүбөөр ойлгодог байнат. Совет арад, манай агууехэ Коммунистическэ парти, бүхы совет хүнүүд туйлаhан амжалтануудаараа омогорхохо ёhоороол омогорхоно, баясаха ёhоороол баясана, дэлхэйн бүхы арадуудта манай эдэ амжалтануud угаа ехэ нүлөөлхы хүсэтэй гэжэ мэдэрхэдэ бидэндэ угаа аятай байна.

Мүнөөнэй бодото байдалые хараада абан, гансахан планетэ дээрэ арадуудай ажаhууха, хүгжэхэ байhые хараадаа абан, ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа байгуулхадаа бидэнэй үгэсэ ойлголсохо, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гээшэ маанадта хэрэгтэй. Эб найрамдалай түлөө, эб найрамдал аршалан хамгаалхын түлөө тэмсэлэй асуудал хадаа хүнүүдэй ажаhуудаг гүрэнүүдэй социальна болон политическэ байгуулалтаhаа дулдыдангүйгөөр дэлхэйн бүхы хүнүүдтэ хамаадаха асуудал болоно. Иимэ аргаар арадуудта бата бэхи эб найрамдал хангахые эрмэлзэн, бидэнэр бусад гүрэнүүдтэй өөhэдынгөө харилсаа байгуулдаг байгаабди, байгуулнашьебди. Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахые бидэнэр эрмэлзэнэбди гээд Н. С. Хрущев үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Марксистско-ленинскэ научна заабаринуудай үндэhөөр социалистическэ общество коммунизмын замаар амжалтатайгаар хүгжэхэ, удаа дараалуулан илалтануудые туйлажал байха гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Урда тээнь би байhан гү, али мүнөө хүрэтэр оршожо байhан бүхы байгуулалтануудта орходоо коммунизмын тон сэхэр булюу hайн байhанда бидэнэр этигэнэбди. Коммунизм, марксизм-ленинизмын үзэл суртал ехэ ерээдүйтэй тэдэнэр илаха гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди! гээд Н. С. Хрущев мэдүүлээ.

Энэ илалтые жаданууdые гү, али ракетэнүүдэй хүсые хэрэглэн, бусад арадуудта дамжуулха ябадал бидэндэ хэрэгтэй бэшэ. Хэрэггүй! Энэ илалтые гүрэн бүхэнэй арад өөhэдөө туйлахал. Советскэ Союзай, социализмын бүхы ороноуудай үльгэр жэшээгээр, дүй дүршэлөөр зоригжоhон, тэдэндэ үнэмшэдэг дэлхэйн бүхы арадуud манай табиhан замаар дабшан ябаха гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ХАЛШАДАЙ ТЭМСЭЛЫЕ ТОЛГОЙЛОН ЯБАНА

Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ КПСС-эй ЦК-гэй эльгээhэн амаршалга

Одоолхы революционно марксистско-ленинскэ партиинь байгуулагдаhаар 40 жэлэй ойдо ашарамдуулан, Чехословакиин бүхы коммунистнуудые, Чехословакиин Социалистическэ Республикын ажалшадые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет манай партиин, совет арадай зүгэлдэ амаршалаа.

Словакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ эльгээhэн амаршалга иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. Хоёр тэгшэ эрхэтэй арадуудай—чехүүд болон словагуудай үнэнэй бэеэ даанхай, демократическа гүрэн байгуулхын түлөө, социалистическэ Чехословакиин түлөө өөрынгөө Эхэ ороной ажалшадай тэмсэлые Чехословакиин Коммунистическэ партиин үнгэрhэн дүшэн жэлэй турша соо ажлаа ябаа.

Социалистическэ байгуулалтада Чехословакиин ажалда дуратай, оюун бэлигтэ арадай туйлаhан элитэ ехэ амжалтануud капитализмтай хэгдэжэ байhан экономическа мүрысөөндэ социализмын илаха хэрэгтэ Чехословакиин Социалистическэ Республикын оруулhан горьтойхон туhа нэмэри болоно. Чехословакидахи манай хүндэтэ нүхэд, алдарта амжалтануudаартнай таанадтай хамта бидэнэр омогорхон баясанабди гээд амаршалга соо саашадаа хэлэгдэнэ.

Чехословакиин Коммунистическэ парти хадаа уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй дайшалхы отрядуудай нэгэн болоно. Чехословакиин компарти хадаа творческо марксизм-ленинизмын тугые дээрэ үргэжэ ябана.

Социалистическэ общество байгуулгые түгэсхэлгэдөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгэдэ шэнэ амжалтануudые туйлахыень Чехословакиин хүндэтэ ханинарта КПСС-эй ЦК хүсэhэн байна.

(ТАСС).

НҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЫН ТҮГЭСХЭЛ

Социалистическэ байгуулалтадахи асари ехэ хүсэнүүд тухай Советскэ правительствые толгойлогшо саашань хэлэһэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан, манай орон замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэлгын пионер болоно гэжэ тэрэ заагаа.

Совет хүн—Юрий Гагарин замбуулинай дайда руу нинДэжэ манай орон, социализмын орон замбуулинай дайда руу түрүүшын хүниие ниидхүүлһэн орон боложо хэтын хэтэдэ тодорбо.

Харин хүниие һуулгаһан ракетые замбуулинай дайда руу америкынхидэй табиһые бидэнэр һайшаанабди, энэ хадаа болохо ёһооРоол болоһон ушар гэжэ тоолодог байнабди. Ушар байдалые бидэнэр хододоо зүбөөр хаража үзэдэг байнабди. Нэгэ зариманай хэһэн юумые нүгөөдүүлынь хэжэ шадаха; имагтал хэнэй түрүүлжэ амжалта туйлаһан тухай асуудал табигдана бшуу. Зүгөөр замбуулинай дайда соогуур дабшадаг манай «Восток» гэжэ онгосын ниидэлгые хэншье ахижа шадаагүй гэжэ бүхы дэлхэйн хүн зон зүбөөр тоолоно. Замбуулин соогуур дабшадаг советскэ онгосо дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон ниидэһэн байгаа. Харин зарим журналистнуудай найруулан хэлэһэнэй ёһоор америкынхид имагтал замбуулинай дайда руу «һүрэлгэ хэһэн» байна бшуу. Харин америкынхид манай хэһэн юумые мүн лэ хэхэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди, зүгөөр бидэнэй хээд байһан юумые имагтал дабтаха байна бшуу. Советскэ наука, техникын энэ илалта манай ороной нэрэ хүндыеехээр үргэнэ, совет арадай һанаа сэдьхэл ехээр ханаана.

Бидэнэр гансахан өөһэдынгөө аша туһын тулада бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһын тулада ажалланабди, зоримгой хэрэгүүдые эрхилнэбди гэжэ мүн социализм болон коммунизм тээшэ зам табиха, одо мүшэд төөшэ харгы нээхэ агууехэ зол хуби бидэндэ тудаа гэжэ мэдэрхэдэ бидэндэ, совет хүнүүдтэ, угаа ехэ аятай байна гэжэ Н. С. Хрущев мэдүүлээ.

Долоон жэлэй түсэбэй асари ехэ даалгабаринуудай амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байһан тухай тогтоходоо, Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ. Еүгы орон доторнай ажалай угаа ехэ дэбжэлтэ боложо байна. Энэ дэбжэлтэ үдэр өрэхэ тудам дээшэлнэ, коммунизм байгуулха гээшэ үнэхөрөөл бүгдэ арадай хэрэг болоо. Социализм арадай үүсхэл эдэбхиин дэлгэрхэ, олон түмөөрөө ажалай баатаршалга гаргаха барагдашагүй булагые нээжэ үгэхэ гээд агууехэ Ленинэй хэлэһэн үгэнүүд бэелжэ байна. Бүгэдэ арадай ажалай энэ дэбжэлтэ хадаа коммунистическэ байгуулалтын түсэбүүдые дүүргэхэ бата найдабари болжо үгэнэ.

Түүхэтэ агууехэ илалта, туйлалтануУд хадаа бүхы аха дүү совет арадуудай оролдосотой ажалай үрэ дүн болоно гээшэ. Социалистическэ общество байгуулха хэрэгтэ Грузиин ажалшад ехэ туһа нэмэри оруулна, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын тулада мүнөө шэн зоригтойгоор ажаллажа байна. Бүхы ороНтөө хамта совет Грузи түүхэтэ дэбжэлтын замаар угаа ехэ алхам хэһэн байна. Дүшэн жэлэй турша соо Грузи хүгжэлтэ ехэтэй, олон һалбаритай промышленностьтай, оньһожоруулгадаһан томо хүдөө ажахытай, түрүү наукатай, социалистическэ соёл культуратай һалбаранги социалистическэ республика болоо.

Грузиин Советскэ Социалистическэ Республикын туйлалтануУд хадаа Коммунистическэ партиин ленинскэ национальна политикын—арадуудай хани барисаанай, аха дүүгэй харилсаа холбооной политикын илан мандаһанай эли тодо үльгэр жэшээ болоно бшуу.

Совет арадуудай бүлэ дотор өөрынгөө зол жаргал олохо хүрэтэрөө грузин арад бэрхэтэй хэсүү, орёо замаар ябажа гараа гээд Н. С. Хрущев тэмдэглээ. XIX зуун жэлэй эхеэр Росситай нэгэдэлгэ Грузиин түүхэтэ хуби заяанда эрьелтын шата боложо үгэһэн байна. Ажабайдал дээрэһээ шухала болоһон энэ ехэ удхашанартай ушар грузин арадые усадхагдан үгы болохо ябадалһаа абараа, хэдэн зуун жэлэй турша соо грузин, армян болон азербайджанецуудые хашажа-хабшажа, алажа хюдажа байһан хариин богоолшологшодой Закавказида зэрлигээр добтолон оролгодо эсэс табяа.

Хаанта засагта, феодально-капиталистическэ дарлалтада эсэргүү хамтын революционно тэмсэлэй үедэ ород болон манай ороной бусад арадуудтай грузин арадай хани барисаан бэхижэн хатуужаһан байгаа. Хүдэлмэришэн ангиин бии болоод байһан, энэ тэмсэлые Ленинэй байгуулһан большевигүүдэй партиин толгойлдог болоһон сагһаа хойшо тус тэмсэл илангаяа амжалтатайгаар хэгдэдэг болоһон байна.

Грузидахи хүдэлмэришэнэй революционно хүдэлөөн ехэ, алдарта түүхэтэй юм гээд Н. С. Хрущев хэлээ. Грузидахи, бүхы Закавказидахи революционно социал-демократиин элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн И. В. Сталин байһан юм. Тэрэ дам саашадаа манай партиин элитэ ехэ ажал-ябуулагша болоһон байгаа. Грузидахи, мүн бүхы Закавказидахи олониитын революционно хүдэлөөн угаа ехэ интернациональна шэнжэ шанартай байһан юм. Эндэ грузинууд, ородууд, армянууд, азербайджанецууд сугтаа ябажа тэмсэл хэдэг байгаа. Закавказиин большевистскэ организацинуудай интернациональна заншалнуудые Владимир Ильич Ленин угаа үндэрөөр сэгнээд, эдэ заншалнуудыень манай партиин бусад оргапизацинуудта жэшээ болгон табидаг һэн.

Грузиин ажалшадай революционно тэмсэлые элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэд И. В. Сталин, Л. Кецховели, М. И. Калинин, П. Джапаридзе, С. Шаумян, Г. Орджоникидзе, М. Цхакая, Ф. Махарадзе, С. М. Киров, В. Стуруа, Камо (Тер-Петросян) болон бусад олон хүнүүд толгойлдог байгаа гээд Н. С. Хрущев үргэлжэлүүлэн хэлэһэн байна.

Совет засаг хадаа сүлөөтэйгөөр үүсхэл эдэбхиеэ гаргаха, шэнэ байдал зохёон байгуулха үргэн замда Грузиин ажалшадые гаргаа. Ленинэй зааһан энэ замаар советскэ бусад республикануудтай аха дүүгэй холбоо барисаатайгаар совет Грузи дүшэн жэлэй турша соо дабшажа ябана. Эдэ жэлнүүдэй үедэ Грузи үндэһөөрөө хубилан, сэсэглэн һалбаржа ороо. Арадай шэн зоригтойгоор ажаллаһанай ашаар республика дотор хүсэн түгэлдэр экономико байгуулагдаа. Энээндэнь олон хүгжэнги капиталистическэ гүрэнүүд атаархажа шадаха байна. Республикын соёл культура үзэгдөөгүй ехээр хүгжөө. Арад зон бүри һайнаар ажаһуудаг болоо, соёл сурталайнгаа талаар ургаа.

Совет засагай тогтоһонһоо хойшо Грузида болоһон хубилалтануУд тухай тогтоходоо, Н. С. Хрущев иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Дайнай болохын урда тээ республикын томо промышленностиин продукци 1913 оной хэмжээндэ орходоо 27 дахин шахуу нэмэһэн байгаа. Коммунистическэ партида, совет засагта, марксизм-ленинизмын үзэл сурталда грузин арадай үнэн сэхэ байдагынь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ тусгаар ехэ хүсэтэйгөөр харагдаһан байна. Сержант Егоровтой хамта рейхстаг дээрэ илалтын туг мандуулан үргэһэн сержант Кантарийн габьяае бүхы совет хүнүүд мартадаггүй.

Олон һалбаритай промышленность: металлурги, машина бүтээлгын, тэрэ тоодо станок бүтээлгэ, прибор бүтээлгэ, мүн электротехническэ, химическэ промышленность, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин элдэб һалбаринууд совет засагай үедэ республика дотор байгуулагдаа.

Ород, украин, белорусс—манай ороной бүхы арадуудай туһаламжаар Грузи ехэ амжалтануудые туйлаа гээд Советскэ правительствые толгойлогшо зааһан байна. Харилсан туһалалсаха, бэе бэеэ хүндэлэлсэхэ гол ёһонуудта үндэһэлэн байгуулагдаһан туладаа манай социалистическэ аха дүүгэй холбоо барисаан ехэ хүсэтэй юм. Нэгэн бүлэ дотор ябажа, хамтынгаа зорилго дүүргэхын тулада бусад арадуудта туһалха гээшэ интернациональна уялгамнай болоно гэжэ арад бүхэн тоолодог. Манай Эхэ ороной арадуудай энэ социалистическэ аха дүүгэй холбоо барисаа бэхижүүлхэ гээшэ совет хүн бүхэнэй уялга болоно.

Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй шэн зоригто ажал һайн үрэ дүн үгөө гээд Н. С. Хрущев саашань хэлээ. Долоон жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй дүнгүүд хадаа түсэбтэ даалгабаринуудые дүүргэхэһээ гадна, үлүүлэн дүүргэхэ бүхы арга боломжо бии гэжэ харуулаа.

Республикын түрүүшүүлэй, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй нэрэнүүдые дурдахадаа, Советскэ правительствые толгойлогшо иигэжэ хэлээ. Эдэ хүнүүд долоон жэлэй ёһотойл баатарнууд болоно. Республикын промышленна предприятинуудай бүхы хүдэлмэришэд тэдэнэй зэргэдэ орохо ёһотой. Долоон жэлэй түсэб Грузиин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ тон ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые табина. Хэрбээ түрүүшүүлэй зэргэдэ олонхи хүдэлмэришэдэй орожо шадаад байгаа һаань, долоон жэлэй даалгабаринууд дүүргэгдэхэһээ гадна, үлүүлэн дүүргэгдэхэ байна.

Арадай баялигые арьбадхадаг, материальна бүхы үнэтэ зүйлнүүдые байгуулдаг, зохёон байгуулхы ажал хүдэлмэридөө шэнэ, бүри гайхамшагта амжалта туйлахыень совет Грузиин хүдэлмэришэн ангида Н. С. Хрущев үнэн зүрхэнһөө хүсөө.

Грузиин хүдөө ажахын асуудалнуудта тогтоходоо, Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ. Хүсэтэ техникэдэ түшэглэдэг олон һалбаритай томо социалистическэ хүдөө ажахын үйлэдбэри республика дотор байгуулагдаа. Мяха, һү, үндэгэ, нооһо, үрэ жэмэс, лаврово набша гүрэндэ худалдаха түсэбөө республика 1960 ондо үлүүлэн дүүргээ. Республикын сайн набша ургуулагшад горьтой амжалта туйлаа.

Хүдөө ажахын продуктнуудые саашадаа бүри элбэгээр абаха, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые шэнэ хүсэтэйгөөр дэбжээхэ талаар тон ехэ, зүгөөр сохом дүүргэгдэхээр зорилгонуудые КПСС-эй ЦК-гэй январиин Пленум табиһан байна. Ороо-нооһо таряа, илангаяа кукуруза, мяха, һү, сайн набша, виноград болон үрэ жэмэс абаха талаар Грузиин Республика хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ үндэр уялга абаһан байгаа. Грузиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй мүнөө жэлдэ бэелүүлхэ ёһотой ехэ, орёо хэрэгүүдэй дунда кукурузын үндэр ургаса абаха гээшэ шухала һуури эзэлнэ. Энэ гайхамшагта ургамал хадаа ороо-нооһо таряа элбэгээр абаха, адуу малдаа тэжээл ехээр бэлэдхэхэ гол арга болоно гээд Н. С. Хрущев тэмдэглээ.

Манай арадай баялигые арьбадхадаг ажал хүдэлмэридөө шэнэ, бүри гайхамшагта амжалтануудые туйлахыень Грузиин социалистическэ хүдөө ажахын ажалшадта үнэн зүрхэнһөө хүсэхэ байнаб гээд Н. С. Хрущев хэлээ.

Барилгада һомологдоһон гүрэнэй мүнгэ зөөриие хүсэдөөр, зүбөөр хэрэглэхэ, үлүү булуу гоёолтонуудтай, гүрэнэй мүнгэ зөөри үрилгэтэй тэмсэхэ шухала гэжэ Н. С. Хрущев заагаа. Удаань Грузиин соёл культура болон наукын хүгжэлтэ тухай тэрэ тогтожо хэлээ. Грузиин эрдэмтэд, уран зохёолшод, искусствын хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө ажалаар, оюун бэлигээрээ советскэ наука болон соёл культурын баялигта эрхим туһа нэмэри оруулна. Тэдэнэй нилээд олониинь бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой.

Грузиин наукын элитэ түлөөлэгшэдэй нэрэнүүдые дурдахадаа, арадай аша туһада, коммунизмын илалтын аша туһада зорюулан, зохёохы ажалдаа шэнэ, бүри гайхамшагта амжалта туйлахыень республикын бүхы интеллигенцидэ Н. С. Хрущев хүсэбэ.

Үгынгөө түгэсхэлэй хубида Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ:

Нүхэдүүд! Манай ороной арадуудай хани барисаан, аха дүүгэй харилсаа холбоон хадаа совет засагай, Коммунистическэ партиин ленинскэ национальна политикын угаа ехэ туйлалта болоно. Энэ хани барисаан хадаа Совет гүрэнэй түгэлдэр хүсэ шадалай үндэһэ һуури, коммунистическэ байгуулалтада манай илалта туйлаха шиидхэхы эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Грузида элдэб үндэһэ яһатанай ажалшадай эбтэй эетэйгээр, харилсаа холбоотойгоор ажаһуудагыень харахада аятай бэйна. Манай агууехэ Эхэ ороной аша туһада грузинууд, ородууд, армянууд, азербайджанецууд, абхазцууд, осетинүүд суг хамтадаа ажаллана. Агууехэ Ленинэй зааһанай ёһоор аха дүүгэй энэ хани барисаае али болохоор аршалан хамгаалха, хүгжөөхэ, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үнэн сэхэ байха гээшэ бидэндэ шухала болоно.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгын бэшэгые Н. С. Хрущев нэрьемэ альга ташалган доро уншаа. Совет Грузиин дүшэн жэлэй ойн, тэрэнэй Коммунистическэ партиин хүндэлэлдэ, СССР-эй арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хүндэлэлдэ зорюулан тэрэ юрөөлнүүдые табяа.

Нүхэр Н. С. Хрущевой үгэ хэлэжэ байхада оло дахин нэрьемэ альга ташалга болоо. Энэ үгэнь Советскэ Союзай бүхы радиостанцинуудаар дамжуулагдаһан байна.

***

Аха дүү республикануудай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд: КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи Бюрогой Түрүүлэгшын орлогшо Г. И. Воронов, Украиный КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. В. Подгорный, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй секретарь П. М. Машеров, Узбекистанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов, Казагай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. Ш. Шарипов, Азербайджанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. Ю. Ахундов, Литвагай КП-гэй ЦК-гэй секретарь И. А. Манюшис, Молдавиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Г. Т. Афтенюк, Латвиин КП-гэй Рижскэ горкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Азан, Киргизиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Б. Бегматова, Таджикистанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Д. Р. Расулов, Армениин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Я. Н. Заробян, Туркменин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Б. О. Овезов, Эстониин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь И. Г. Кэбин, КПСС-эй Дагестанай обкомой нэгэдэхи секретарь А. Д. Даниялов, Чечено-Ингушетиин АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ И. А. Алмазов, Кабардино-Балкариин АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Ахохов, партиин Хойто-Осетиин обкомой нэгэдэхи секретарь В. М. Агкацев гэгшэд заседани дээрэ амаршалгын үгэ хэлээ.

Үгэ хэлэгшэ бүхэн Грузиин республикын һалбаран бадархые үнэн зүрхэнһөө хүсэхэ зуураа, тэрээнтэй хани барисаатай, СССР-эй бүхы арадуудтай хани барисаатай байха тухай хэлэһэн байна.

Грузин болон ород хэлэнүүд дээрэ шүлэгөөр бэшэгдэһэн амаршалгын үгэнүүд дуулдаба. Иигэжэ баярай заседанида хабаадагшадые, тэдэнээр дамжуулан бүхы грузин арадые эдир ленинецүүд, залуушуул амаршалһан байгаа. Республикын эдир залуу хүбүүд, басагадай зүгһөө Грузиин ЛКСМ-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе үгэ хэлэһэн байна. Грузиин газар дээрэ коммунизм байгуулха хэрэгтэнь өөһэдынгөө эхэ, эсэгэнэртэ, аханарта, эгэшэнэртэ Грузиин залуушуул бүри эдэбхитэйгээр, бүри эршэтэйгээр туһална. Эдэ гайхамшагта үдэрнүүдтэ бүхы республика дотор комсомолой нээмэл суглаануУд боложо, КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Никита Сергеевич Хрущевто өөртэнь Грузиин залуушуулай эльгээхэ бэшэг зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталан абтаһан байгаа. Партида, Ленинскэ Центральна Комитедтэ хизаарлашагүй үнэн сэхэ, тэдэнние тойрон нягтаар жагсанги байһанаа залуушуул энэ бэшэг соогоо элирхэйлэн мэдүүлһэн байна.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые баярай заседанида хабаадагшад угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

Грузин арадта эльгээгдэһэн хани халуун амаршалганууДай түлөө баясхалан хүргөөд, Грузиин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь В. П. Мжаванадзе заседаниие хаагдаһан дээрэ соносхоо. Советскэ Союзай гимнын аялган зэдэлээ. Удаань Грузиин ССР-эй гимн наадагдаһан байна. Партийна гимн «Интернационалые» суглараГшад дуулаа.

А. Романов,
ТАСС-эй тусхай корр.

УРДАНАЙ АЛДУУ ДАБТАГДАХАГҮЙ

(Хориинхид кукурузын тарилгада бэлдэнэ)

Тооробшо малгай шэнги шобхогор хурса оройтойдоо Шүбэгэ гэжэ нэрлэгдэһэн хадаһаа урагша, Улан-Удэ Хори хоёрой хоорондохи дардам харгыһаа хойшо нэлэнхы үргэн таряалангай талмай нэмжынэ.

Энэ полиин дундуурхи харгыгаар янза бүриин машинануУд ухаа тооһо бурьюулан гүйлгэлдэнэ. Тээ ябад гээд гус таряалангай баруун захада һагад тогтожо, хүнүүд машинануудһаа бүунад. Эндэ ерэхэдэ Шүбэгэ горхонһоо уһан һубагаар харьяса урдажа ерэнхэй, полиин дундуур татагдаһан канаваар мухариһаар урда захадань хүрэтэр ошоно. Энэ канаваһаа хажуу тээшэнь һэтэлжэ татаһан һубагуудаар уһан урдажа, газар уһалагдана.

Полиин урда захадань дүрбэн хүнүүдэй хүрзэнүүдые баряад, газараа уһалжа ябахань харагдана.

Аймагай кукурузашадай семинарта хабаадагшад Анаагай совхозой 1-дэхи фермэдэ сугларжа, кукурузын тарилгада бэлэдхэлые хараа, үзөө.

— Минии участогһаа жэшээгүй ехэ уһатай байна даа. Харахада урматай. Иимээр уһалагдадаг газарта харлаһан, һайн шэбхэ ехээр гаргажа, кукуруза тарихада ургахал гээшэ даа. Бишье туршахаб даа,— гээд Хэжэнгын совхозой кукурузашан П. Гончаров хэлэнэ.

Шэнэ хабсаргагдамал (навесной) сеялкые зүбөөр таарУулан ашаглаха тухай, инженер Логвиной түхеэрэлгэтэй сеялкээр зүб квадрат гаргаха тухай Анаагай, Хориин совхозуудай главна агрономууд В. И. Осипов, В. С. Сабылин гэгшэд суглараГшадта хөөрэжэ һонирхуулаа.

Тиигээд тэдэнэр хоёр бүлэг болоод, шэнэ хабсаргагдамал «СКТН-6» сеялкээр, инженер Логвиной түхеэрэлгэтэй «СКТ-6В» сеялкээр талада зүб квадрадуудые гаргажа һураба.

Һүүлээрнь поли дээрэ ошожо, кукурузашад Б. Б. Балдановай өөрынгөө участогта бревногоор хэһэн шлепер-балуураар шэбхэеэ тараахыень тэдэнэр хараа, һайшаагаа.

Семинарта хабаадагшад полиһоо ерээд фермын клубта сугларжа, энэ жэлдэ хайшан гэжэ кукурузын һайн ургаса ургуулжа абаха тухайгаа зүбшэбэ.

Нёдондо Хоридо кукурузын ургаса бирагүй абтаа һэн. Энээниие имагтал ган гасуурһаа болоо гэжэрхихээр бэшэ юм.

Семинарта суглараГшад нёдондо юундэ кукурузын ургаса биража абаагүйгөө, мүнөө жэлдэ хуушан алдуугаа дабтахагүй тухай шухашалан хэлсээ. Тэрэнэй түлөө шэбхэ ехээр гаргаха, зүб квадрат туйлаха, бүртаг үбһэнтэй тэмсэхэ, тарилгын хойноһоо һайса харуУһалха гэхэ мэтэ агротехникын тон шухала эрилтэнүүдые һайнаар бэелүүлхэ тухайгаа мэдүүлээ.

АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨҺЭН ТУХАЙ

Хэжэнгын совхозой главна агроном А. А. Тайнов кукурузашадай ажалай эмхидхэл тухай, мүн тэдэнэй ажалай түлөөһые силос боложо абтаһан ногоон эшэ набшын жэшээгээр тогтоохо гэжэ хэлээ.

Тиихэдэ тэрэ бүхэли жэл соо хүдэлхэ 3 хүнһөө кукурузашадай звено эмхидхээд, хэрэгтэй техникыень тушаажа үгөөд, газарыень даалгажа, хэхэ бүтээхэ ажалайнь даабари зохёожо үгэхэ шухала гэбэ. Тиимэ звеногойхидто 100 га газарай гектар бүриһөө 210 центнер эшэ набша ургуулжа абахаар хараалжа, ажалайнь түлөөһэ зохёоһон байха юм. Бүхы ажалаа эдэнэр агротехническэ паспортын ёһоор хэхэ зэргэтэй. Хэды шэнээн ямар ажал, хэзээ, хаана, ямар машинаар хэжэ дүүргэхэ тухай энэ паспорт дотор бэшээтэй байдаг.

Звеное даагша бүридхэлэй хуудаһан дээрэ бүтээһэн ажалаа, гаргашалһан түрхиһэн тоһоёо, ашаглаһан запасной частьнуудаа бэшээд ябаха юм. Иигэжэ звеное даагша өөрөө ажалай бүридхэл хээд ябаха юм.

Тиихэдэ кукурузашадта ажалайнь түлөөһые нормын ёһоор тооложо, наряд хаажа түлэнгүй, жэлдээ хэхэ ажалайнь түлөөһые тооложо гаргаад, дунда зэргээр һарадаа тусхай салин кукурузашадта түлэжэ байхые А. Тайнов дурадхаба[illegible]

Эндэ тоолоһоной ёһоор звеное даагша һара соо 125 түхэриг, нүгөө хоёр нүхэдынь 108—108 түхэриг абаха зэргэтэй. Түсэбөөр хараалагдаһан ургасын абтатар һарын түлөөһэнэй 75 процентые гү, али звеное даагшада — 93 түхэриг, нүгөө гэшүүдтэнь 81—81 түхэриг түлэжэ байха юм.

Зүгөөр ургаса хуряагдаад байхадань түлөөһэнь хүсэд тоологдохо, үгтэхэ болоно.

Гадна 300 центнер кукурузын эшэ набша ургуулһан звенодо 100 түхэриг, 400 центнер ургаса абаа һаань — 150 түхэриг, 500 центнер абаа һаань — 200 түхэриг шагнал совхозой дирекци үгэхэ юм. Үшөө звеногой гэшүүдтэ 10—10 центнер үбһэ таһалжа үгэхэ байна.

Эдэ дурадхалнуудые семинарта хабаадагшад һайшаагаад, нарибшалан бодожо, кукурузашадай ажалай түлөөһэ иимээр зохёоходо таарамжатай гэлсээ.

ҺАЙН ШАНАРТАЙ СИЛОС АБАХЫН ТУЛА

Чесаныи совхозой бэрхэ кукурузашан И. Д. Грушилов ажал тухайгаа хөөрэхэ зуураа, ехэ эшэ набша үгэдэг кукурузын «ВИР-42», «Стерлинг» сортнуудай, түргөөр ургажа залаатадаг «Воронежская[illegible] гэжэ сортые холижо та[illegible] туршаха дуратай байһана[illegible] дүүлээ.

— Манай ороной түрүү[illegible] кукурузашад иигэжэ холиж[illegible] ряад, һайн шанартай [illegible] дарадаг байха юм,— гээд [illegible] хөөрэнэ.

Тэрэнэй энэ хүсэлынь [illegible] шаагаад, «Воронежская[illegible] сортын кукурузын үр[illegible] И. Д. Грешиловтэ һаная[illegible] гээхэ гэлсэбэ.

КУКУРУЗАШАДАЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ УЯЛГАНУУД

Энэ жэлдэ Хориин [illegible] бүхыдөө 4340 гектарта ку[illegible]за ургуулжа абаха тусх[illegible] Тэрэ тоодо Хориин совх[illegible] 1150 гектарта, Анаагай — [illegible] Хэжэнгын — 880, Чесан[illegible] 810 гектарта кукуруза т[illegible] юм.

Кукурузын тарилгада б[illegible] хэлэй хүдэлмэри Анаагай [illegible] хоз муу бэшээр ябуулжа [illegible] хай. Эндэ 300 гектарта [illegible] рузын газар уһалагдаад [illegible] хай.

Илангаяа нэгэдэхи ф[illegible] кукурузашад тарилгада[illegible] наар бэлдэжэ эхилһээр[illegible] нэй. Эндэхид 467 гектар[illegible] куруза тариха түсэбтэй, [illegible] нэй 300 гектарынь уһал[illegible] даг юм. Мүнөө үедэ эндэ[illegible] лээд ехэ газарынь уһал[illegible] на. 5000 тонно шэбхэ гар[illegible] жа тарааглаа. Эндэхи ку[illegible] зашан Б. Б. Балданов [illegible] шэрэхэ, тарааха, газар у[illegible] хүдэлмэри эршэмт[illegible] ябуулжа байна.

Мүн Хориин совхозой [illegible] рузашан Е. М. Кожев[illegible] Хэжэнгын совхозой куку[illegible] шан Р. Х. Тыхеев. Чес[illegible] совхозой кукурузашан [illegible] Пинтаев болон бусад куку[illegible] тарилгада бэлэдхэлэй [illegible] мэри яһала һайнаар [illegible] һаар.

Аймагай 37 кукуруза[illegible] звенонуУд тус тустаа 250[illegible] центнер хүрэтэр кукуу[illegible] эшэ набша ургуулхаар [illegible] листическэ уялганУудые [illegible] жа, бүгэдөөрөө мүрысэн [illegible] лахаар шиидээ.

Эндэ болоһон кукуру[illegible] дай семинарта совхозо[illegible] ректорнүүд болон парт[illegible] секретарьнар, аймагай п[illegible] но-советскэ эдэбхитэй, [illegible] номууд, сомсельсоведуу[illegible] рүүлэгшэнэр, хамта 100[illegible] хүн байлсаба.

Ж. Бадма[illegible]
манай к[illegible]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: семинарта хабаадагшад сеялкэ квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэхээр тааруулжа байна.

Олзотой, омогтойшье

(Һаалиин гүүртынхид өөһэдөө кукуруза ургуулхань)

Үшөөтэй нютагта оршодог комсомол-залуушуулай гүүртынхид Зэдын аймагай Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз соогоо түрүүшүүлэй тоодо оролсодог.

— Ажахын тоосоон ёһотойл амжалтымнай түлхюур гээшэ,— гэжэ гүүртын һаалишад мэдүүлнэ. Нээрээшье һаалишад ажалай шэнэ гуримтай танилсажа, ехэ урматай, урагшатайшье хүдэлнэ.

Мүнөө юрын һаалишанай һарын салин 60—70 түхэриг болоно. Зарим түрүү һаалишад 80 түхэриг хүрэтэр салин абадаг болонхой. Гүүртын һаалишад 1961 оной дүрбэ һарын хугасаа соо үнеэн бүриһөө 465 литр һү һаажа, артель соогоо хоёрдохи һуури эзэлээ. Залуу һаалишад Надмит Будаева, Зина Чагдурова, Соня Галсанова гэгшэд үнеэн бүриһөө тус тустаа 557—545—541 литр һү һаажа, колхоздоо түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай.

— Эдэндэ 80 гектар [illegible] шалангай газар, 120 ге[illegible] кукурузын таряалан [illegible] гагдаа. Мүнөө кукуруза[illegible] Цыбик-Даши Лубс[illegible] (трактористь), Егор Са[illegible]ев таряалан дээрээ нар[illegible] хэ зөөжэ байна. Кукуру[illegible] газарта 1500 гаран то[illegible] шэбхэ гаргагдаа. Мү[illegible] шье наг шэбхэ зөөгдэ[illegible] Гүүртын кукурузашад [illegible] ряалангай «хатан» куку[illegible] зые һайнаар ургуулхын [illegible] лөө тэмсэжэ эхилһээр [illegible] нэй.

Зундаа гүүртынхид х[illegible] ногоо элбэгтэй Үшөөт[illegible] эрьедэ нүүжэ ошодог [illegible] Тиигэжэ һү һаалияа [illegible] лээд дээшэлхэ, абаһан [illegible] гаяа амжалтатайгаар д[illegible] гэхэнь лабтай. Гүүртэ[illegible] үнеэн бүриһөө 1800 лит[illegible] һааха уялгатай юм. [illegible] уялгаяа түрэл партий[illegible] XXII съездын нээгдэхэ [illegible] болотор дүүргэхэ бай[illegible] даа лаб найдана.

А. Цырено[illegible]

Олонхинь

Сэлэнгын РТС-эй (Сэлэнгын аймаг) коллектив үнгэрһэн гурба һарын туршада колхозуудай захилаар 24 трактор заһабарилжа, 1-дэхи кварталайнгаа түсэб дүүргээ.

Заһабарилгын үедэ станциин хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь жэшээтэ һайнаар ажаллажа байна. Токарь К. Молдовской, слесарь Л. Зверев, моторнуудые заһабарилдаг цехын хүдэлмэрилэгшэн Б. Жанчипов, трактористнуУд А. Гирин, Н. Ключников гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабарине сат үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэд.

П. Ангаров.

ШЭНЭ ТҮСЭБӨӨР АЖАЛЛАНАБДИ

ай аймагай һургуулиуралсалые ажабайдалтаар холбохо хэрэгтэ тэды амжалта туйлаа. линуудаймнай матеболон һуралсалай баэй жэлнүүдтэ һайнаар үлэгдэнхэй. Тиимэһээ ал хүмүүжүүлгын хүн нилээд һайжаруулагэшээнь, Дунда-Харласталинска, Хуушан Булаин һургуулинуудта хүүлгын хүдэлмэри һайлагдажа, успеваемосураггүй дээшэлээ.

гай түрүү багшанар Лобанова, Н. Н. Коко-Е. И. Дорофеева, Д. Д. ова гэгшэдэй заадаг нуд үнгэрһэн жэлдэ нүгөө удтаа бүлта оронхой. агшанар хамагай түрүүн һуралсалай программаараар мартын һүүл багаар газетэдэ толилогдоо бэлэй. йсэдкомой түрүүлэгшэ нуИринчеевэй мэдээсэһэнэй «Коммунизм», Кировэй, ивэй нэрэмжэтэ колхозуудай ийн засседани дээрэ тус зүбшэн хэлсэгдэжэ, нинлай ашаг шэмэ дээшэлүүлөгтэ бин байһан дутагдал-

30 мянган шубуу болон туулайнуудые тэжээжэ, гүрэндэ худалдаа. 1961 ондо аймагай һургуулинууд бүри схэ уялга абаа. Жэшээнь, 120 гектар сахарай свёкло, 150 гектар кукуруза, 30 гектар хартаабха болон овощ ургуулха, 30 мянган шубуу, 5 мянган туулай тэжээхэ юм.

Һургуулиин үхибүүдые ажалда хабаадуулхада тэдэнэй һуралсал болон хүмүүжүүлгэ аргагүй һайжардаг гэжэ мянай багшанар һайнаар ойлгоо гээшэ. Һурагшад нэгэдэхи классһаа эхилжэ ажалай урогууд болон мастерскойнуудта түрүүшын ажалай дадалтай болодог болоо ха юм. Дээдэ-Маргантын долоон жэлэй, Сталинай найман жэлэй, Бага-Куналейн, Бичурын дунда һургуулиин мастерскойнууд стол, парта, шкаф, түмбочка гэхэ мэтэ һургуулида хэрэгтэй юумэнүүдые бүтээдэг болонхой. Ажалай багшанар М. А. Баженов, И. С. Кауров, С. И. Литвинцев гэгшэд тон һайшаамаар үүсхэл гаргажа, бусад багшанартаа жэшээ харуулна. Тэдэнэй шударгы бэрхэ оролдолгоор һургуулиин мастерскойнууд станок болон зэр зэмсэгүүдээр гүйсэд хангагдаһан байна.

Аймагай һургуулинууд ганса 1960 ондо 79 мянган түхэригэй һуралсалай хэрэгсэлнүүдээр хангагдаа. Мүнөө үедэ манай һургуулинуудта туршалгын хүдэлмэри үргэнөөр хэхын тула һургуули бүхэниие туршалгын участогуудтай болгообди. Жэшээнь, Сталинай найман жэлэй һургуулида теплицэ баригдаад, үнгэрһэн үбэл түрүүшын овощ ургуулагдаа.

Гэбэшье түс асуудал үшөө гүйсэд шиидхэгдээгүй байһаар. Зарим һургуулинуудта географическа талмайнууд үгы, тиимэһээ шэнэ һуралсалай жэлэй эхилтэр бүхы һургуулинууд өөһэдынгөө хүсөөр географическа талмайтай болохо юм.

Мүнөө аймаг доторнай 19 һургуули нэгэ халаанда хэшээлээ үнгэргэнэ. Шэнэ һуралсалай жэлдэ бүхы эхин һургуулинууд, долоо, найман жэлэй, мүн нэгэ дүнда һургуулинуудые нэгэ халаанда оруулха зорилготойбди. Тиихэдэ Окино-Ключевскойн, Гушадай сомоной советүүд тус асуудалда анхаралаа һулаар табижа, һургуулиин наһанай үхибүүдые бүлтыень һуралсалда хабаадуулжа шадаагүй.

Аймгүйсэдком дээрэ дурсагдаһан сомоной советүүдэй тоосоое суглаан дээрэ шагнаад, һургуулиин наһанай үхибүүдые бүлтыень һуралсалда хабаадуулха, тэдэниие һургуулидань морёор хүргэхэ, хамтын байра бариха гэжэ уялгалаа юм. Тиимэһээ һургууляа орхиһон үхибүүд бүлта тооной һургуулидаа бусаагдаһан. Мүнөө бүхы найман жэлэй, дунда һургуулинуудта халуун эдеэгэй буфедүүд нээгдэнхэй, илангаяа Бага-Куналейн дунда һургуулиин буфедтэ сагаан эдеэнэй, мяханай болон овощиин хямда сэнтэй блюдэнүүд саг үргэлжэ байдаг.

Бүхы һургуулиин һурагшад өөһэдөө һургуули болон хамтынгаа байра сэбэрлэхэ, арилгаха ажалда хабаадуулагдана. Гэрэй ажалай хэшээлнүүд тэдэниие угааха, арилгаха дүршэлтэй болгоно ха юм. Илангаяа багша Г. И. Ермишенко гэрэй ажалай хэшээлнүүдые һонирхолтойгоор үнгэргэжэ, хүүгэдые гэрэй ажалда һайнаар һургадаг.

Байгша оной һуралсалай жэлдэ Бага-Куналейн, мүн Бичурын дунда һургуулинууд үйлэдбэриин һуралсалда оронхой. Шэнэ түсэбэй ёһоор 9-дэхи классһаа эхилжэ үйлэдбэриин һуралсал эмхидхэгдэнэ. Тус һургуулинуудые дүүргэгшэд аттестадай хажуугаар «механизатор», «свекловод» гэһэн мэргэжэлтэй болохо юм.

Аймагай һургуулинууд шэнэ программануудые гүнзэгыгөөр шудалжа, бодото байдал дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдолго, эдэбхи гарганад.

Ф. Степанов,
Бичурын аймОНО-гой таһагые даагша.

«БУРЯТ ҮНЭНДЭ» БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

...үн „далай“ хайшаа урданаб“

...ингын аймагай олонхи колх. мүн совхозшье нёдондоо орходоо һу һааляаехэ доошолуулба гэһэн шүүм статья дээрэ заагдаһан гарІгаар мартын һүүл багаар газетэдэ толилогдоо бэлэй. йсэдкомой түрүүлэгшэ нуИринчеевэй мэдээсэһэнэй «Коммунизм», Кировэй, ивэй нэрэмжэтэ колхозуудай ийн засседани дээрэ тус зүбшэн хэлсэгдэжэ, нинлай ашаг шэмэ дээшэлүүлөгтэ бин байһан дутагдалнуудые зайсуулха тушаа бодото хэмжээ хараалагдаа. Харууһа муутай, үбһэ тэжээл багатай дээрэһээ үнэхөөрөө һу һаалиехээр доошолһон байна. Тэрэшэлэн һу һаалиин гүүртэнүүдые ажахын тоосоондо оруулжа, ажалехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулан, абаһан һүнэй өөрынь үнэ сэн химдаруулха тушаа мүн хэмжээ ябуулга хараалагданхай.

Бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхын тулаехэхэн худэлмэри хэгдэнхэй. Кукурузын талмай, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа, тарааха худэлмэри шангадхагдаа.

КОММУНИСТИЧЕСКЭ БОЛОН ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ АХА ДҮҮ ПАРТИНУУДТА

Чехословакиин Социалистическэ Республикада арадай гэгээрэлдэ ехэ анхарал табигдадаг. Һургуулиһаһанай бүхы үхибүүд һурадаг. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада орон дотор 1000-гаад һургуулибаригдаһан байна. Багшанарай тоо 120-ёод мянга болонхой. Харин тиихэдэ буржуазна Чехословакида тэдэнэй тоо хоёр дахин үсөөн байгаа.

ПРАГ ДЭЭРЭ: Хомутовтохи арба нэгэн жэлэй шэнэ һургуули.

ТАСС-эй фотохроника.

Чехословакиин ажалшадай дайшалхы вождь, багша

...ри жэлэй саада тээ, 1921 ...йн 14—16-да, Прагада Чехо...киин Коммунистическэ парти ...эгдаа юм. Энэ хадаа Агуу...ктябриин социалистическэ ре...ийн үзэл сурталай манай ...илаһанай түүхэтэ зүйл мүн. ...хадаа буржуазида эсэргүү, ...овакиин хүдэлмэришэн ан...ойрын, эсэсэй эорилгын түлөө ...тэй шанга тэмсэл хэхэ байна ...партиие байгуулһан майн ...баяр ёһололтойгоор соносхоо

...ли засагые гартаа абаад, гээг...буурай орондо хүсэн түгэс ...ис гүрэниие түүхын богони...лзор соо байгуулһан Россин ...ришэн, таряашад замынь эр...лөөтэй, жаргалта ажабайдал...олохо гансахан зүб зам мүн ...ажалшадай дайшалхы вождь, ...—Чехословакиин Коммунисти...парти манай арадта эсэшэ су...йгөөр тайлбарилдаг һэн. Со...дэй ороной агууехэ арад манай ...эрхим һайн, үнэн хани нүхэр ...эрэнэй ангиин тэмсэлэй, соци...байгуулалтын түүхэтэ дүй дур...е шудалха гэжэ Чехословакиин Компарти тогтоһонһоо хойшо ходо тайлбарилдаг юм.

Мүнөө үеын Чехословакиин байдал хадаа манай арадта дайшалхы партиимнай зааһан замай зүб байһаниие гэршэлэн харуулна. Шэнэ, социалистическэ Чехословаки дэлхэй дээрэ социализмын түрүүшын гүрэн болоһон агууехэ Советскэ Союзтай нягта барисаатай. Совет гүрэн мүнөө коммунистическэ общество үргэн далайсатайгаар байгуулна. Чехословакиин Коммунистическэ партиин тогтоһонһоо хойшо 40 жэлэй ойе манай орон дотор социализмын эсэслэн илаһан эрхэ байдалда тэмдэглэгдэжэ байхадаа омогорхонобди.

Чехословакиин Коммунистическэ партиин бүхы түүхэнь хүдэлмэришэн ангиин хэрэгэй илалтын түлөө тэмсэлэйнь бүхы үе соо партиин политикын научна үндэһэ һууринь болоһон марксизм-ленинизмын һургаалай илагдашагүйе эли тодоор харуулна. Бидэнэр мүнөө үеынгөө ажал-ябуулгада хэрэгтэй үнэтэ дүй дуршэл болон һургаал манай партиин түүхэнэ абанабди, абахашье байхабди.

Марксизм-ленинизмын һургаалые эрид шууд хүтэлбэри болгон, Чехословакиин Коммунистическэ парти засаг барижа байһан буржуазин зүгһөө хатуу шангаар мүрдэгдэжэ, хашагдажа байхадаашье, ажалша арадай дунда өөрынгөө нүлөөе алдаагүй юм. Манай партиин зүб шугам зохёохо хэрэгтэ Клемент Готвальд ехэ үүргэ дүүргэлэй. Ушар байдалые политическэ ёһоор сэгнэлгэдэ, партиин революционно стратеги болон тактикые зохёолгодо Готвальдын творческо ёһоор хандадагые, тэрэнэй большевик сэхэ шууд зангые хододоо һанажа ябахабди. 1929 ондо болоһон КПЧ-гэй алдарта V съездын үедэ, съездын хойто тээхи үедэшье, хүдэлмэришэн, таряашанай эрхэнүүдэй түлөө экономическа ехэ тэмсэлэй жэлнүүдтэ, добтолжо байһан фашизмда эсэргүү шанга тэмсэлэй жэлнүүдтэ, национально-демократическа революциин, тус революциин социалистическэ революци болон хүргэжэ байха үедэ, 1948 оной февралиин мартагдашагүй үдэрнүүдтэ манай мартагдашагүй вождиин ленинскэ шэнжэ шанар илангаяа элитээр харагдадаг байгаа.

Ехээр хүргэнги капиталис оронуудай эрхэ байдалдашье пролетариадай диктатура тогтоонгүйгөөр социализмда шэлжэн орожо болохогүй тухай марксистско-ленинскэ һургаалые Чехословакиин Коммунистическэ партиин түүхэ хүсэд батадхана. Тэрэ үедэ буржуазна Чехословаки ехээр хүргэнги орон байһан юм. Манай орон дотор пролетариадай диктатура дайлан абалга нэгэ доро бүтээгдэһэн зүйл бэшэ байгаа; энэ хэрэг 1945 оной майһаа 1948 оной февраль хүрэтэр үргэлжэлжэ, Чехословакиин ажалшад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро дотоодын болон уласхоорондын хархисуудай контрреволюционно үймөөе бута сохёо һэн. Энэ илалта орон доторхи арадай-демократическа байгуулалтын бүхы хүргэлтын ашаар туйлагдаһан байгаа. Экономикын гол һалбаринуудые: бүхы томо промышленна предприятинуудые, банкнууд гэхэ мэтые национальна мэдэлэй болгохо тушаа Кошицко программа бүри 1945 ондо бэелүүлэгдээ юм. Удаань арадай ажахы хүргөөлгын хоёр жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

Чехословакида национально-демократическа революциин амгаланаар хүргжэһэнэй дүй дуршэл тон шухала удхашанартай. Коммунистическэ парти арадай демократическа болон национальна эрилтэнүүдые социализмын аша хэрэгтэй тааралдуулһан байгаа. Национальна фронтые толгойлжо, Коммунистическэ партиимнай политическэ болон экономическа талаар социалис эхи захануудые бэхижүүлэн, засаг түрые шуһа адхангүйгөөр, революционно ёһоор хүдэлмэришэд болон бүхы ажалшадай дайлан абаха арга боломжые заажа үгөө бэлэй.

1949 оной майда болоһон манай партиин IX съезд манай ороной саашанхи хүргэлтын гол хараа шугамые тодорхойлһон юм. Энэ хадаа Чехословакида социализм байгуулха гэһэн хараа шугам байгаа. 1949—1953 онуудта манай арадай ажахые шэнэдхэн байгуулха, саашадань хүргөөхэ гэһэн Чехословакиин түрүүшын табан жэлэй зорилгонуудые дүүргэлгэ энэ хараа шугамай үндэһэ һуури болоо юм. Ажалша ниитые толгойлхо зуураа, Чехословакиин Коммунистическэ парти оронойнгоо үргэн далайсатайгаар хүргэхэ эрхэ байдал хангамаар гадаадын политика байгуулха тухай анхарал оролдолго гаргадаг, Советскэ Союзтай тон нягта хани харилсаатай байхын түлөө өрмэлзэдэг байба.

Арадай ажахые хүргөөхэ тухай партиин эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгын ашаар промышленна үйлэдбэриин ургалтын 62 процентнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй эсэстэ туйлагдаа. Промышленностиин хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ оролсожо, уралан нарижуулгын 260.000, ухаалан зохёолгын 7803 дурадхалнуудые оруулһан байха юм. Энэ хадаа манай промышленностиин юһэн хүдэлмэришэн бүриин нэгэниинь уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхал оруулаа гэһэн удхатай.

Чехословакиин Коммунистическэ парти хүдөө ажахые хүргөөлгэдэ ехэ анхарал табина. Хүдэлмэришэд таряашад хоёрой холбоо бэхижүүлхэ тухай үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаһанай ашаар томо социалис хүдөө ажахы богони болзор соо байгуулан, социалистическэ революциин эгээн орёо бэрхэ асуудалнуудай нэгэн шиидхэгдээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ чехословак арадай морально-политическэ нэгэдэл, Коммунистическэ партиие, нүхэр Антонин Новотный түрүүтэй Центральна Комитедые тойроһон жагсаалынь саашадаа бэхижээ. Энэ бата нэгэдэлынь 1956 ондо, империалистнуудай хүсэтэ шэнэ түрилтын үедэ, социалистическэ лагериин оронуудай нэгэдэлые һандаргаха гэһэн ревизионистнуудай һэдэлгын үедэ илангаяа элеэр харагдаа. Партиин болон арадай үзэл бодолой, дура зоригой нэгэдэл хадаа һүүлэй жэлнүүдтэ Чехословакиин Коммунистическэ партиин байгуулһан эгээн үнэтэ зүйл мүн.

Национальна асуудал шиидхэлгын ленинскэ гол ёһо хадаа чехословак арадай морально-политическэ нэгэдэлэй тон шухала таланнуудай нэгэн болоо. Чех, словак, худэлмэришэн ангиин нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө, аха дүү хоёр арадые шадар болгохын түлөө манай парти ходоо эрид шууд тэмсэдэг бэлэй. Политическэ талаар чехүүд словагууд хоёрые хүсэд адли эрхэтэй болгожо шадаһанай эсэстэ мүн экономическа талааршье эдэ хоёр арадые эгээн богонихон болзор соо адлаар дэбжүүлхэ үргэн ехэ нүхэсэл бии болоо.

Чехословакиин Коммунистическэ парти болон бүхы ажалшад урагшаа дабшаһан илалта түгэс замаа дэлхэйн социалистическэ системын ниитын илалтата алхасын таһаршагүй хубинь мүн гэжэ тоолодог гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь, республикын президент Антонин Новотный нэгэтэ бэшэ зааһан байха юм. Манай орон дотор социализмын илаһан ябадал хадаа бүхы социалистическэ оронуудай эбтэ хани харилсаанай, бэе бэедээ туһалалгын, нэн түрүүндэ хүсөн түгэс Советскэ Союзай аха дүүгэй элдэб янзын туһаламжын үрэ мүн гэжэ манай бүхы арад тоолоно.

Коммунистическэ партиин хүтэлбари доро Чехословакиин ажалшад эб найрамдалай, социализмын хэрэгтэ алба хэхын түлөө саашадаашье эрмэлзэжэ, марксизм-ленинизмын һургаалда, уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй аша хэрэгтэ үнэн байһанаа харуулха байха.

Зденек Грдличка.

Прага хото.

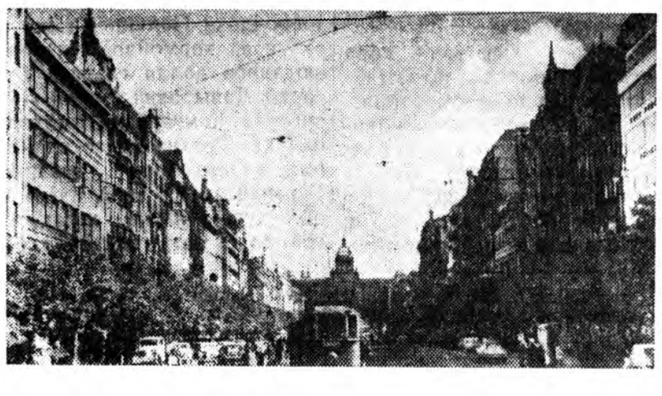

ПРАГА. Вацлавска талмай.
ТАСС-эй фотохроника.

ХИЛЫН САААНАҺАА

Чехословакиин компартиин 40 жэлэй ойн һайндэртэ КПСС-эй делегаци ерэбэ

ПРАГА, майн 12. (ТАСС). Чехословакиин коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй уряалаар 40 жэлэй ойн һайндэртэ байлсахаяа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин делегаци мүнөөдэр Чехословакиин Социалистическэ Республикада ерэбэ. КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев делегациие толгойлно.

Прагын түбэй вокзал дээрэ КПСС-эй делегациие КПЧ-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь, ЧССР-эй президент Антонин Новотный партийна, ЧССР-эй гүрэнэй, ниитын ажал-ябуулагшад угталсаба.

Уласхоорондын Ленинокэ шан М. Садовянда барюулба

БУХАРЕСТ, майн 12. (ТАСС). Уласхоорондын Ленинскэ шан олгохо комитедэй түрүүлэгшэ академик Д. В. Скобельцын «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» уласхоорондын Ленинскэ шан Румыниин уран зохёолшо, ниитын ажалябуулагша Михаил Садовянда мүнөөдэр барюулаа.

Англиин арадта ЮАС-ай нэгэдэмэл фронтын хандаһан тухай

ЛОНДОН, майн 12. (ТАСС). ЮАС-ай нэгэдэмэл фронтын лидернүүд Англиин арадта бэшэгээр хандаад, энэ һарын хуушаар Урда Африкын Союзда болохо забастовко, демонстрацинуудые дэмжэхыень уряалба.

Амгалан ёһоной демонстрацинуудта хабаадагшадые шэрүүнээр хэһээхын түлөө Фервурдын правительство хүсэ хэрэглэхээр бэлэн байһаниинь элитэ гэжэ хандалга соо заагданхай.

Урда Африкаһаа эд товарнуудые асаруулхагүйн түлөө тэмсэл шангадхажа, ЮАС-ай правительствода бүхы буу зэбсэг үгэхыень болоулхаяа Англиин правительствые баадхахыень ЮАС-ай нэгэдэмэл фронтын лидернүүд Англиин арадые уряалаа.

Фервурдын правительствын үндэһэ яһанай илгаа гаргаха политикада эсэргүүсэһэн забастовко, демонстрацинууд майн 29-дэ ЮАС-та эхилхэчь. Майн 31-дэ ЮАС-ые республика болоо гэжэ тунхаглахаар хараалагданхай. Этээл энэ болзортонь тушаалдахаар тэдэ забастовко, демонстрацинууд хэгдэхэ байна.

ФКП-гэй XVI съездэ Алжирай коммунистическэ партиин ЦК-гэй эльгээһэн бэшэг

ПАРИЖ, майн 11. (ТАСС). «Хүндэтэ нүхэд, эгэшэ дүүнэр —франциин коммунистнууд!

Алжирай коммунистнуудай нэрэһээ таанадта ахадуугэй мэндэ хүргөөд, ехэ амжалта туйлахыетнай танай съездэ хүсэнэбди. Тиихэдээ маанадые хүдэлмэришэн ангиингаа, Алжир арадай дэмжэжэ байһандань этигэнэбди гэжэ Алжирай коммунистическэ партиин ЦК ФКП-гэй XVI съездэ эльгээһэн бэшэг соо хэлэнэ.

«Алжирта эб найрамдал тогтоохын түлөө, ажалшадай экономическа эрилтэнүүдые дүүргүүлхын, демократиие һэргээхэ, шэнэдхэн хубилгахын түлөө хэдэг тэмсэлтнай, өөһэдынгөө парти бэхижүүлхэ амжалта бүхэнтнай национальна сүлөөрэлгын, социальна хүргжэлтын, газарай, демократическа, эрхэ сүлөөгэй, эдеэ хоол болон эб найрамдалай түлөө манай арадай хэдэг тэмсэлдэ угаа һайн нүлөө үзүүлдэг гэжэ тэрэ бэшэг дотор хэлэгдэһэн байна.

Манай хүдэлмэришэн ангинуудай хоорондохи хани барисаанай улам бэхижэжэ, энээнтэй хамта Алжирай Республикын саг зуурын правительствотай хэлсээнүүдые үнэн зүбөөр хэхэ таатай сагай бии болоһон үедэ танай съезд үнгэргэгдэжэ байна. Хэрбээ урданай колониальна харилсаанууд усадхагдаад, алжир арадай эрхэ сүлөөтэй бэеэ даанхай болоод байгаа һаань, Алжир Франциттай харилсаа холбоотой байжа шадаха гэжэ Алжирай компарти мэдүүлнэ. Национальна нэгэдэлыень, газар уһанайнь бурин бүтэн байха хэрэгые дайраһан ямаршье һаань түсэбтэ алжир арад эрид шууд сохилто үгэхэ гээд Алжирай коммунистическэ парти тэмдэглэнэ.

Бэеэ дааһан алжир арад ямар нэгэ империалистическэ сэрэгэй үгэсэлгэдэ хабаадахаһаа арсаха. Энээндэнь биднэр этигэнэбди. Атлантическа хэлсээе буруушааһан өөрынгөө правительствые алжир арад дэмжэнэ. Газар дээрээ хари гүрэнүүдэй базануудые дашье байлгахагүй. Долоон жэл шахуу үргэлжэлһэн жэгшэгүүритэ муухай дайн үзэһэн, тиихэдэ бүхы арадуудтай хани ёһоной харилсаа бии болгохо хүсэлтэй алжирайхид өөрынгөө гадаадын политикада Бандунгын зам харгы шэлэжэ абаа. Гэхэ зуура газар уһан дээрээ хари гүрэнэй сэрэгэй базануудые бии болгуулхаар хэлсээ хэһэн арад бүхэн атомна дайнай аюулда дайрагдажа болохо байна.

Бэеэ даанхай байхын түлөө тэмсэлдэмнай Советскэ Союз агууехэ союзнигнай туйлай ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Социалистическэ лагерьта эсэргүүгээр орохын түлөө манай газар уһые баруун оронуудай империалистнуудай, тэдэнэй Холбоото Штадуудай удамаршадай хэрэглэхэгүйн түлөө алжирайхид шанга тэмсэл хэхэ. Юуб гэхэдэ колониализмда эсэргүү хэбэртэйгээр ябуулдаг тэдэнэй политикын худал байһаниинь Алжирта, Кубада, Лаосто тобойсо элишэлэгдэһэн байна.

Алжир арадай национальна, демократическа тэмсэлэй сохом илаха байһандань этигэдэгээ Алжирай компартиин ЦК түгэсхэлдөө мэдүүлбэ. Алжир арад хэзээ хэзээнэйхидэшье орходоо ехээр зоригжонхой, бэеэ даанхай байдал тэмсэжэ олохоор хүсэд шиидэнхэй байна. Мүнөө сагай эрхэ байдалшье аргагүй таатай. Советскэ Союз хадаа хүн түрэлтэнэй хүгжэлтые толгойлжо, социалистическэ байгуулалтын һураггүй болюу һайн байһаниие шэнээр гэршэлэн харуулна. Коммунистическэ үзэл сурталай, арадуудые, хүнүүдые сүлөөрүүлхэ үзэлэй һур жабхалантай, үнэн зүб байһаниие арадуud, илангаяа бүхы дэлхэйн ажалшад шалгажа байна гэжэ тэрэ эльгээһэн бэшэг соонь заагдана.

Лаос тухай зүблөөн

ЖЕНЕВА, майн 11. (ТАСС-эй тусхай корр.). Лаосой асуудалые шиидхэхээр майн 12-то зарлаха гэжэ хараалагдаһан уласхоорондын зүблөөн хойшолуулагдажал байна. Тэрэ зүблөөнэй хэзээ эхилхэ тухайнь һүүлдэ соносхогдохо.

Кубада эсэргүүгээр шэнэ ээрхэг түримхэй үйлэ хэрэг США бэлэдхэнэ

ГАВАНА, майн 11. (ТАСС). Пренса Латина агентствын корреспондент Сан-Хуанһаа (Пуэрто-Рико) иигэжэ мэдээсэнэ: Вьекес арал дээрэ байдаг Хойто Америкын базада Кубын олон тоото контрреволюционернүүд ерэжэл байһаар. Энэ орондо, илангаяа Маягуэс город шадар һүүлэй гурбан үдэрэй турша соо сэрэгэй бэлэдхэл ехэ эдэбхитэйгээр хэгдэнэ.

США-һаа эндэ ерэһэн Кубын контрреволюционернүүдэй олонхинь Батистын армида урдань сэрэгэй алба хэгшэд болоно.

Финляндиин президентдэ кандидадаар Э. Скуг дэбжүүлэгдээ

ХЕЛЬСИНКИ, майн 12. (ТАСС). Финляндиин худэлмэришэдэй, жэжэ таряашадай социал-демократическа бүлгэмэй нэгэдэхи съезд Хяменлиннада дүүрэбэ. Финскэ телеграфна бюрогой мэдээсэнэй ёһоор, Финляндиин президентдэ кандидадаар социал-демократическа бүлгэмһөө Эмиль Скуг гэгшые съезд нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

1962 оной эхиндэ үнгэргэгдэхэ президентые һунгаха һунгалтада кандидадууд тодорхойлогдоо. Аграрна бүлгэм У. Кекконениие, О. Хонка гэгшые социал-демократическа парти дэбжүүлээд, коалиционно парти тэрэниие дэмжэһэн байна.

Финляндиин арадай демократическа бүлгэмэй съезд президентдэ кандидадаар П. Айтио гэгшые дэбжүүлбэ.

Конгын Республикын хуулита парламент зарлаха тухай

КАИР, майн 12. (ТАСС). Стэнливильһээ МЕН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор Конгын бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэйгөөр байха хэрэгтэ туһаламжа үзүүлдэг хани харилсаатай бүхы оронуудта Конгын Республикын хуулита правительствын премьер-министр Антуан Гизенга телеграмма эльгээгээ. Конгын хуулита парламентые зарлаха хэрэгтэ яаралтай туһаламжа үзүүлхыень телеграмма дотор гуйгдана. Тиихэтэйгээ хамта ООН-ой сэрэгүүдэй хэжэ байһан үйлэ хэрэгүүдые эрид шууд буруушаана.

Катангада „Триумвирадай“ гарта засаг оронхой

ЛОНДОН, майн 12. (ТАСС). Катангада дээдын засаг түрэ барихын түлөө министрнүүдэй тусхай коллеги бии болгохо тушаа Элизабетвильдэ соносхогдоо.

Рейтер агентствын корреспондентын мэдээсэһээр, энэ коллеги 3 хүнһөө—юстициин министр Кибве, гэгээрэлэй министр Кивеле, дотоодын хэрэгүүдэй министр Мупонго гэгшэдһээ бүридэнэ.

Дээдын коллеги бии болгохо тухай декрет 3 һара болзортойгоор гаргагдаа. Тэндэ хаража байгшадай һанадагаар, энэ юу харуулнаб гэхэдэ, Катангын үгэсэгшэдэй лидернүүд Чомбын һаядаа сүлөөлэгдэхэ байһандань этигэнэгүй. Апрелиин хуушаар Кокийавильда Касавубу—Мобуту гэгшэдэй бүлэглэл Чомбые хинуулда абаад, мүнөө хүрэтэр харуул доро байлгана.

Социалистическэ Чехословакиин 40 жэлэй ойн һайндэртэ

социализмда шэлжэн орожо болохогүй тухай марксистско-ленинскэ һургаалые Чехословакиин Коммунистическэ партиин түүхэ хүсэд батадхана. Тэрэ үедэ буржуазна Чехословаки ехээр хүргэнги орон байһан юм. Манай орон дотор пролетариадай диктатура дайлан абалга нэгэ доро бүтээгдэһэн зүйл бэшэ байгаа; энэ хэрэг 1945 оной майһаа 1948 оной февраль хүрэтэр үргэлжэлжэ, Чехословакиин ажалшад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро дотоодын болон уласхоорондын хархисуудай контрреволюционно үймөөе бута сохёо һэн. Энэ илалта орон доторхи арадай-демократическа байгуулалтын бүхы хүргэлтын ашаар туйлагдаһан байгаа. Экономикын гол һалбаринуудые: бүхы томо промышленна предприятинуудые, банкнууд гэхэ мэтые национальна мэдэлэй болгохо тушаа Кошицко программа бүри 1945 ондо бэелүүлэгдээ юм. Удаань арадай ажахы хүргөөлгын хоёр жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

Чехословакида национально-демократическа революциин амгаланаар хүргжэһэнэй дүй дуршэл тон шухала удхашанартай. Коммунистическэ парти арадай демократическа болон национальна эрилтэнүүдые социализмын аша хэрэгтэй тааралдуулһан байгаа. Национальна фронтые толгойлжо, Коммунистическэ партиимнай политическэ болон экономическа талаар социалис эхи захануудые бэхижүүлэн, засаг түрые шуһа адхангүйгөөр, революционно ёһоор хүдэлмэришэд болон бүхы ажалшадай дайлан абаха арга боломжые заажа үгөө бэлэй.

1949 оной майда болоһон манай партиин IX съезд манай ороной саашанхи хүргэлтын гол хараа шугамые тодорхойлһон юм. Энэ хадаа Чехословакида социализм байгуулха гэһэн хараа шугам байгаа. 1949—1953 онуудта манай арадай ажахые шэнэдхэн байгуулха, саашадань хүргөөхэ гэһэн Чехословакиин түрүүшын табан жэлэй зорилгонуудые дүүргэлгэ энэ хараа шугамай үндэһэ һуури болоо юм. Ажалша ниитые толгойлхо зуураа, Чехословакиин Коммунистическэ парти оронойнгоо үргэн далайсатайгаар хүргэхэ эрхэ байдал хангамаар гадаадын политика байгуулха тухай анхарал оролдолго гаргадаг, Советскэ Союзтай тон нягта хани харилсаатай байхын түлөө өрмэлзэдэг байба.

Арадай ажахые хүргөөхэ тухай партиин эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгын ашаар промышленна үйлэдбэриин ургалтын 62 процентнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй эсэстэ туйлагдаа. Промышленностиин хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ оролсожо, уралан нарижуулгын 260.000, ухаалан зохёолгын 7803 дурадхалнуудые оруулһан байха юм. Энэ хадаа манай промышленностиин юһэн хүдэлмэришэн бүриин нэгэниинь уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхал оруулаа гэһэн удхатай.

Чехословакиин Коммунистическэ парти хүдөө ажахые хүргөөлгэдэ ехэ анхарал табина. Хүдэлмэришэд таряашад хоёрой холбоо бэхижүүлхэ тухай үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаһанай ашаар томо социалис хүдөө ажахы богони болзор соо байгуулан, социалистическэ революциин эгээн орёо бэрхэ асуудалнуудай нэгэн шиидхэгдээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ чехословак арадай морально-политическэ нэгэдэл, Коммунистическэ партиие, нүхэр Антонин Новотный түрүүтэй Центральна Комитедые тойроһон жагсаалынь саашадаа бэхижээ. Энэ бата нэгэдэлынь 1956 ондо, империалистнуудай хүсэтэ шэнэ түрилтын үедэ, социалистическэ лагериин оронуудай нэгэдэлые һандаргаха гэһэн ревизионистнуудай һэдэлгын үедэ илангаяа элеэр харагдаа. Партиин болон арадай үзэл бодолой, дура зоригой нэгэдэл хадаа һүүлэй жэлнүүдтэ Чехословакиин Коммунистическэ партиин байгуулһан эгээн үнэтэ зүйл мүн.

Национальна асуудал шиидхэлгын ленинскэ гол ёһо хадаа чехословак арадай морально-политическэ нэгэдэлэй тон шухала таланнуудай нэгэн болоо. Чех, словак, худэлмэришэн ангиин нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө, аха дүү хоёр арадые шадар болгохын түлөө манай парти ходоо эрид шууд тэмсэдэг бэлэй. Политическэ талаар чехүүд словагууд хоёрые хүсэд адли эрхэтэй болгожо шадаһанай эсэстэ мүн экономическа талааршье эдэ хоёр арадые эгээн богонихон болзор соо адлаар дэбжүүлхэ үргэн ехэ нүхэсэл бии болоо.

Чехословакиин Коммунистическэ парти болон бүхы ажалшад урагшаа дабшаһан илалта түгэс замаа дэлхэйн социалистическэ системын ниитын илалтата алхасын таһаршагүй хубинь мүн гэжэ тоолодог гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь, республикын президент Антонин Новотный нэгэтэ бэшэ зааһан байха юм. Манай орон дотор социализмын илаһан ябадал хадаа бүхы социалистическэ оронуудай эбтэ хани харилсаанай, бэе бэедээ туһалалгын, нэн түрүүндэ хүсөн түгэс Советскэ Союзай аха дүүгэй элдэб янзын туһаламжын үрэ мүн гэжэ манай бүхы арад тоолоно.

Коммунистическэ партиин хүтэлбари доро Чехословакиин ажалшад эб найрамдалай, социализмын хэрэгтэ алба хэхын түлөө саашадаашье эрмэлзэжэ, марксизм-ленинизмын һургаалда, уласхоорондын коммунистическэ хүдэлөөнэй аша хэрэгтэ үнэн байһанаа харуулха байха.

Зденек Грдличка.

Прага хото.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

Ажалшадай баяр баясхаланда хүртэгшэд. Эхир табан... 100000 сэсэг. Ангуушан Малыгин шонын 6 гүлгэ хюдаба.

Арктикын бассейн шэнжэлнэ

Арктикын бассейнэй онсо илгаае совет полярнигуудай шэнжэлһэн элитэ ехэ амжалтануд бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой.

Энэ шэнжэлэлгын ашаар Хойто мүльһэтэ океанай үзэгдөө мэдэгдээгүй газарнууд мүнөө эли болобо. Түбэй арктическа бассейнэй ямар шэнжэтэй байһаниие, үһанайнь яажа урдадаг, хубилдаг, агаарайнь ямар бүридэлтэй, яажа хубилдаг, мүльһэнэйнь зөөжэ урдадаг болон бусад шухала зүйлнүүд тухай научно-шэнжэлхы ехэ хүдэлмэри хэгдэнхэй.

Совет полярнигууд географическа олон шэнэ юумэнүүдые нээгээ. Тиигэжэ Хойто мүльһэтэ океанай үһан доро ехэ хада шэлэнүүдэй, гүнзэгы жалгануудай бии байһаниинь тодоруулагдаа. «Север-13», «Северный полюс-8» гэжэ научно-шэнжэлхы урдажа ябадаг станци арктическа бассейндэ мүнөө хүдэлнэ.

Эрдэмтэдэй шэнжэлжэ тодорхойлһон материалнуудые хэрэглээд, хатуу шэрүүн уларилта Арктикын онсо илгаае бүри һайнаар саашадаа мэдэдэг бологдохо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Арктикын мүльһэн дээрэ. ТАСС-эй фотохронико.

Михаил Ботвинник табадахяа дэлхэйн чемпион болобо

МОСКВА, майн 12. (ТАСС). Элитэ ехэ советскэ гроссмейстер Михаил Ботвинник шатараар дэлхэйн чемпионой дээдэ нэрэ зэргые тэмсэжэ табадахяа абаба. Түрүү һуури эзэлхын түлөө 21-дэхеэ наадахадаа шүүгээд, 13 очко абаба. Михаил Тальтай хэһэн орёо шанга тулалдаанһаа нигэжэ илажа гараа. Рижскэ гроссмейстер 8 очкотой.

Тобшохоноор...

★ **Баргажанай Дэрзэн** шэбэр шугыгаар, ой модоор баян нютаг юм. Тиимэһээ эндэ ан гүрөөл, мяхашан арьяатад олоороо байрладаг. Эндэхи ой тайгада шоно илангаяа олон. Шэмэрүүн хүйтэн үбэл, хабарай үедэ совхозой адууһа малда үлэнхэ шононууд добтолжо, ехэ хоро хүргэдэг. Нютагай ангуушад ниитынгээ малнуудые арьяатанһаа хамгаалхын зорилгоор жэл бүхэндэ шонын гүлгэдые хюдадаг заншалтай. Тээсгэн ангуушан Г. Малыгин шонын 6 гүлгэ хюдаһан байна.

Ц. Будаев.

★ **Хүртэй тосхондо (Хори)** һаяшаг эдеэ хоолой үшөө нэгэ шэнэ магазин ашаглалгада үгтэбэ. Тааруу зохидоор табигдаһан эдеэ хоолой зүйлнүүд магазинда орогшодой дура буляадаг.

А. Михайлов.

★ **Үнгэрэгшэ жэлэй декабрь** һарада СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ баталан абтаһан РСФСР-эй уголовно кодексын удхашанар тухай лекци аймагай Культурын ордондо (Мухаршэбэр) уншагдаа.

Манай корр.

— Баабай алхыетнай эрюулээ һэн, —гэбэ.

— Юу хэхэнь бэ?—гэжэ урдаһаань тодон асууба.

— Хадааһа хадаха гээ һэн,—гэбэ.

—Аа... мүнөө дээрээ үгыл, хүршынхи абаашаал,— гэжэ модошо дархан гасаба ха.

Эсэгэдээ тэрэнэй ушарынь тайлбарилхада, түмэршэ дархан сухалдан:

— Тэнэг тархи, шамай! Хадааһа хадахань гэхэгүй юм бшуу. Өөрынгөө алхаар хадаха болоол даа,—гэсэгээн байгаа һэн.

Г-Б. Токтохоев.

ТУГАЛШАН БАСАГАН

Залуу наһан, залуу наһан,
Замайм холые сэхээр
дабыш...

гэжэ эгээл энэ басаганай үетэн бүхы жаргалта Совет залуушуулда зорюулагдаһан дуун соо хэлэгдэдэг бшуу. Нээрээшье Нелля Суслова шэнги манай эдир залуу хүбүүд, басагад хаанашье хүдэлхэ, һураха, амархадаашье халуун зүрхэнэй хаба шадал, эршэ зориг гарган, ажабайдалайнгаа эгсэ замые сэхээр дабажа ябаһан зон ха юм.

Нёдондо Нелля Загастайн дунда һургуули дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абаад байхадаа, абаһаар институдта ороод туршаха гү, али даб дээрэ ажаллажа, дүй дүршэлтэй болоод, саашаа һураха гү гэһэн хоёр харгын һүүлшынхиие шэлээ һэн. Тиигэжэ Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо тугалшан боложо ороо бэлэй.

— Абаһаар институдта ошонгүй, эндэ ерэзд ажаллаһандаа, багаханшье халаглана-гүйб. Минии наһанда, иимэ жаргалта үе сагта эрдэм номдо һурахамни үшөө хаана ошохо һэм. Эхэ оронойнгоо аша туһада ажал хүдэлмэри хээд, аба эжыдээ туһалжа, дүршэл шадабаритай болоод һурахада бэедэ али тухай амар гээшэб, —гэжэ Нелля Суслова согтой борюунаар хэлэдэг.

Мүнөө энэ басаган колхозойнгоо дүршэл ехэтэй тугалшан Евдокия Суслова, мүн үетэн нүхэр Эльвира Рапота гэгшэдтэй хамта 170 шахуу тугал нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр, эрхим һайнаар түлжүүлжэ байнхай. Жэлэй үнгэрэгшэ 4 һарын туршада тугал бүхэнэй шэгнүүрые дунда зэргээр сүүдхэдээ 800 граммаар нэмээгээ. Харин ноябрь, декабрь һарада гараһан тугалнуудынь мүнөө тус бүридөө 190—170 килограмм татадаг болонхой. Энэмнай ёнотойл һайн харууһа, тэжээлэй хүсөөр иимэ болоо ха юм.

М. Намжилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нелля Суслова.

Авторай фото.

ХОМОР ҮЗЭГДЭЛ

Италида 1958 оной мартһарада тугаллаһан пьемонтско үүлтэрэй үнеэн 5 тугал гаргаһан байгаа. Эдэ-нэйнь дүрбэниинь эмэ, нэгэниинь эрэ байба. Энэ тол-һонин үзэгдэл болоно.

Гараһан тугалнуудтань түрүүшын 10 хоног соо үлэ-рэй хахад литр һүн тус бүридэнь үгтөө. Тэдэ тугалнуу-түрүүшээртээ томо болосогүйшэг байгаа. 45 хоноторо-сүүдхэдээ 260—450 граммаар нэмэжэ, 25—30 килограм-шэгнүүртэй болоо гэхэ. Байтараа һүнэйнь хажуугаа-нэмэлтэ тэжээл үгэлсөөд, хоёр һаратай болоходо-юрын рациондо оруулһан байгаа. Тиихэдэнь эхир та-бан тугалынь нилээд түлжэһэн байна.

(**Календарьһаа** абтаба).

Манда юун тухай бэшэнэ

Худэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдһээ эдэ үдэрнүүдтэ абтаһан бэшэгүүд соо алдарта долоон жэлэй гурбадахи хабарай тарилгые богонихон саг болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, үндэр баян ургаса абахын түлөө механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн тэмсэл тухай хэлэгдэнэ. Кукурузашадай ажал үргэнөөр харуулагдана. Мүн ниитын малай ашаг шэмые дээшэлүүлэн, һу, мяха гүрэндэ худалдаха уялгануудаа бэелүүлхын түлөө хэгдэжэ байгаа бүхы малшадай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй солото хэрэг, суута ажал тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнэ.

Нютагай Соведүүдэй худэлмэрэзр Кяхтын аймагһаа худөө бэшэгшэ Эрдыни Ранжуров һонин материал эльгээгээ. Кударын сомоной Соведэй худэлмэриие дэлгэрэнгыгээр харуулха зуураа, зарим нэгэн асуудалнуудаар гүйсэдкомой заседани, Соведэй сессиие һүүлэй үөдэ [illegible] бригада дээгүүр гаража хэдэг [illegible] һыөнь һайшаажа тэрэ бэшэгэ-хөөрөөшье һайшаалтай, һонин [illegible] харуулагдана.

Тиихэдэ Агын бурядуудай [illegible] нальна округһоо хэдэн бэшэг[illegible] Цыдып Жамбалов верынгөө [illegible] богонихон рассказуудаа, үхи[illegible] зорюулһан шүлэгүүдээ эльгээг[illegible]

Бүхы хүн түрэлтэнэй [illegible] һайхан ерэздүй—коммунизм [illegible] гуулха хэрэгтэмнай унжагай, [illegible] ажалаараа тойбо тодхор [illegible] залхуу зайгуул, һалихай һаму[illegible] далтан тухай Мархайн аша [illegible] нэрэ дээрэ бэшэгүүд ороо.

Партийно-советснэ органуу[illegible] прияти, колхоз, совхозуудай [illegible] бэрилэгшэд газетэдэ толило[illegible] толилогдоогүй бэшэгүүдээр [illegible] абаһан тухайгаа хэдэн харюу [illegible] эльгээгээ.

ОМСК ГОЁ ҺАЙХАН, УЛАН-УДЭ ТИИМЭЛ БОЛОХО

Үнгын гоё сэсэг, хангалтама һайхан модон соо ажаһуухада, амархада ямар зохид, хүхюун байдаг бэ?! Сибириин гоё городуудай нэгэн болохо Омск эгээл тиимэл даа! Түрэл городоо Омск шэнги болгохын тулада улан-удынхид баһал бэеэ зэһэнхэй гээшэ.

Тиимэһээ мүнөө үедэ горзеленхоздо юун хэгдэжэ байгаа юм ааб гээд һонирхоод үзэе. Эндэ орохотойтнай адли 100 мянган сэсэгэй рассадынь парнигта һуулгагдажа байһаниинь нюдэндэ торолдохо. Агроном-садовод Полина Борисовна Будниковагай хүтэлбэри доро ажалладаг Ф. В. Медведев, М. В. Власов, Е. Г. Редикальцева болон бусад ехэл оролдолго гаргана янзатай. Яахадааб гэхэдэ, эдэ худэлмэришэд июниин 1 болотор бүхы сэсэгүүдээ парнигта һуулгажа дуу һаха гэжэ үгэеэ үгэһэн байба.

Эдэ үдэрнүүдтэ горзеленхозой худэлмэрилэгшэд түрүүшынгээ модо, һөөг бургаһануудые городой үйлсэнүүдтэ, сэсэрлигүүдтэ һуулгажа захалаа. Тэдэнэр мүнөө жэлдэ 1590 модо, 54000 һөөг бургаһа Железнодорожно райондо, 7300 модо, 300 һөөг бургаһа Октябрьска райондо, 3410 модо, 46000 һөөг бургаһа Советскэ райондо һуулгаха даабаритай.

С. Балдуев.

СПОРТ

Улан-Удэ городой футболой командануудай хоорондо эхилһэн мүрысөөнэй һүүлшын уулзалгануд болобо. Түмэр замшадай «Локомотив» бүлгэмэй командынхид ПВЗ-гэй футболистнуудтай һаяхан уулзаа. Түмэр замшадай командынхид энэ жэлэй мүрысөөндэ эрхим һайнаар бэлэдхэжэ, һайн амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэнэр энэ һүүлшыншье мүрысөөндэ һайнаар наадажа гараба. Тиигэжэ эдэнэрнай байгша ондо городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

**

Мүнөөдэр республикын суглуулагдамал боксернуудай команда Амурай областиинхидтай нүхэрэй ёһоной уулзалга үнгэргэхэнь. Мүн майн 16-да Красноярска хизаарайхидтай хүсэ шадалаа үзэхэ юм.

А. Игумнов.

Саанууларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, хойто аймагуудта хура бороон орохо. Баруун хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Улан-Удэ городто үглөөгүүр 2—4 градус хүйтэн, үдэртөө 8—10 градус дулаан байхаар багсаагдана.

Майн 15—16-най үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, шинг нойтон орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Һүниндөө 2—7 градус хүйтэн, үдэртөө 6—11 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

ХҮРШЭНЭР

(Япон арадай онтохоной аялгаар)

Хоёр нүхэд хошуу холбожо, хаяа түшэжэ, хэдэн жэлэй турша соо ажаһуудаг һэн ха. Теэд тэдэнэр аргагүй харуу байһан гэлсэдэг. Хоюулан—дархан: нэгэниинь—модошо, нүгөөдэнь— түмэршэ.

Нэгэтэ түмэршэ дархан одхон хүбүүгээ модошындоо алхыень эрюулжэ эльгээбэ. Тэрэнь ошоод:

— Хадааһа хадаха гээ һэн,—гэбэ.

—Аа... мүнөө дээрээ үгыл, хүршынхи абаашаал,— гэжэ модошо дархан гасаба ха.

Эсэгэдээ тэрэнэй ушарынь тайлбарилхада, түмэршэ дархан сухалдан:

— Тэнэг тархи, шамай! Хадааһа хадахань гэхэгүй юм бшуу. Өөрынгөө алхаар хадаха болоол даа,—гэсэгээн байгаа һэн.

Г-Б. Токтохоев.

Дахинаа һэргээгдээ

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай бурят таһагай оюутан (студентнэр) урда жэлнүүдтэ толилогдодог байһан «Эрдэм» гэжэ ханын газетэеэ энэ жэлдэ һара бүри гаргадаг болобо. Тус газетэ Эхэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ, һүүлээршье бурят таһагай студентнэрэй эритэ зэбсэг боложо үгэһэн байгаа. Теэд 1958—1960 онуудта юундэшьеб толилогдохоёо болишоһон юм. Мүнөө дахин һэргээгдээд, бурят таһагай студентнэрэй һуралсал болон ажабайдал тодорхойгоор харуулдаг болонхой.

Залхуу зайран, хэшээлдээ хожомдодог студентнэрые сэхэ замдань оруулхын тула «Эрдэм» гэжэ ханын газетэ ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Мүн һайн һурадаг, хамтын хэрэгтэ дуратайгаар хабаададаг студентнэрые жэшээ болгон харуулдаг байха юм.

М. Зомонов.

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭН, ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛТ[illegible]

ИИГЭЖЭЛ ХҮДЭЛХЭ ЁҺОТОЙ ХА ЮМ

Зоя Константиновна медицинскэ институт дүүргэһээр гурбан жэл болоо. Мүнөө нүхэр Смирская Суулгын участково больницада врачаар худэлнэ. Зоя Константиновна эндэ худэлхэ зуураа, өөрынгөө энэрхы һайхан сэдьхэлээр, ажалдаа һайнаар хандадагаараа нютагай зоной дунда хүндэтэй болонхой. Үдэршье, һүнишье хүнүүдэй ерэхэдэ шамдуухан хубсалаад, холо ойро гэнгүй, гүүртэ, отара дээрэшье һаань, ошожо туһалхаар хэзээдэ бэлэн байдаг. Тиимэһээ тэрэ врачда баясхалан хүргэһэн бэшэгүүд «гомдол, дурадхалнуудаа оруулдаг дэбтэр» соонь дүүрэн.

Хүн бүхэн иимэл байха, иигэжэл худэлхэ ёнотой ха юм.

М. Дондокова.

Мухаршэбэр.

ЭГТЭЙ МАГТАГДААГҮЙТ

Софья Сосорова «Дружба» колхозой 2-дохи комплексно бригадада 2-дохи жэлээ медицинскэ фельдшерээр худэлжэ байна. Зоной бэеын элүүрые хамгаалхын тула энэ нүхэр хамаг хүсэ шадалаа гаргажа, үдэр һүниие илгадгүй оролдожо, шударгы түргөөр ажалладаг юм. Тиигэжэ шадамар бэрхээрээ колхознигуудай дунда хүндэтэй, магтаалтай болонхой. Софья Сосорова хүнүүдые аргалха зуураа, холын отара, гүүртэнүүд дээгүүр саг үргэлжэ ябажа[illegible] зоной дунда ойлгуулламжы[illegible] худэлмэри ябуулдаг, хөөрэ[illegible] дөө үнгэргэдэг, заабари үгэ[illegible] дэг, үбшэнһөө һэргылхэ зо[illegible] рилгоор элдэб тарилга х[illegible] дэг байна. Тиимэһээ колхо[illegible] зой гэшүүд Софья Сосор[illegible] вае ходол магтажа, һа[illegible] шаажа хөөрэлдэдэг зантае[illegible]

М. Бальжанов.

Закамен.

15 ЖЭЛҺЭЭ ҮЛҮҮ

Цырма Намжилова Чес[illegible] нын Загаһата тосхоно[illegible] больницада фельдшерэ[illegible] худэлһөөр 15 жэлһээ үл[illegible] болобо. Нүхэр Намжилов[illegible] энэ үе соо хэды олон хүни[illegible] аргалаа, тэдээндэ туһа хү[illegible] гөө гээшэб? Тоолохо боло[illegible] һаа олон.

Энэ фельдшер ажалда[illegible] оролдосотой, урагшаа һ[illegible] наатайгаараа шалгаржа[illegible] Элүүрые хамгаалгын мин[illegible] стерствын зүгһөө хэды д[illegible] хин шанда хүртэһэн байха[illegible]

Д. Николаев.

Хори.

БАЯР БАЯСХАЛАНГАА МЭДҮҮЛНЭБДИ

Танай «Бурят үнэн» г[illegible] зетээр дамжуулан, респу[illegible] ликанска больницын тер[illegible] певтическэ отделениин ш[illegible] дамар бэрхэ врач Ни[illegible] Дмитриевна Орловада бая[illegible] халангаа мэдүүлнэбди. Са[illegible] шадаашье амжалтатай ha[illegible] наар ажаллажа, хүнүүд[illegible] элүүр энхын түлөө орол[illegible] хыетнай хүсэнэбди.

В. Степанова,
М. Турченко,
Е. Грудинина.

ТАЙГЫН „БРИГАДИР“ ГОМДОҺООР, ҺЭРГЭГ БАЙГТЫ

— Закамен нютаг тэнюун даа,
Зайгаад ябахада яаха һэм.
Хүбшын хуша баяхан даа,
Хяралаад ерэхэдэ яаха һэм.

Харанхы хара хушын оёороор хоргодоо, халамгайшаг эдэ үгэнүүд «түс-нис», «түс-нис» гэһэн хүндэ түншүүрэй абяанда балайшье дүрөө үгөөдхинэгүй. Тиигэһээр байтар һамаршадай орбогорхон отогой хажууда галзуу шанга шаг-шуураан наяршалай:

— Байза, нүхэр, намайе, газаршалһан хүниие, баһаха гээ гүш? Шамһаа болохо амитаниие үрөөһэн хүл дээрээ тангаруулагшаб! Ойлгоно гүш? Энээхэн арбашни минии, ши гурбахан мэшээг абаад, һайн дээрээ һала саашаа!

— Тэбхэ сайн тэб гэжэ унашагүй гэхээр бүтүү буртаг хуша соогуур бүдэрэн шахуу алхиһаар хэрэлдээшэдэй байрада дүтэлбэбди. Ерэн гэһээмнай, обоо сомоо борбоосгой дабирхайгаараа тоһотон харагдаба. Гүбээтэһэн хушын эдеэнэй саанаһаа нэгэ хүн гаран сасуу:

— Үгы, хэн бэлэйш? Тархай гээшэ гүш даа? Һамар сохилсохоёо ерээ хадаа һайншдаа,— гэжэрхёод, нюурыемни хулгай нюдөөрөө һэр-мэрхэн адаглан байба.

— Ондоо хэрэгээр ябаа һэм. Ушарынь тудахадаа, таанадтай уулзашаха юм байна.

— Дайдын хайрлаһан миинтэ алтанһаа арсаха хэн байхаб, үгэ бу алдыш. Бүхэли жэл хүлөө жыжэ, хүйһэндөө нёлбожо хэбтэхэдээ, минии хэлээшые һанахаш, хожомынь тархяа маажаха байхаш,— гэжэ байжа шолшогоноод, һалаха юм бэшэ.

Һахал һамбайгаа ургашаһаншье һаань, энээхэн хүниие түһөөлхөөр, Улан-Удэдэ хараһан шэнги байба. Сохом даа городой байһаниинь. Һанажа ядахадаа:

— Хэзээ, хаанаһаа ерээбта,—гэжэ һонирхохо үйлэ гараба.

— Олошье хоношообди. Цээлэ бригадабди, газаршамнайшье һүрхэй шуран аад, зүдэг мэхэтэй шолмо. Мэнэ һаяшье туласалдаад абаалди.

Бэлэн олзо зайгуултан бэдэржэ, хэрэгтэ хэрэггүй дуу дуулажа ябаад, энэ яндуул газаршаншни оройдоол гурба мэшээг һамар занажа байгаад үгөө гэжэ городһоо ерэгшэ хүн шашажал байба. Иигэһээр байтарнай тайгын «бригада» сугларба. Хараха янзада хэн гэшэгүй, бултадаа шииираг бэетэй, хүжүүн хүдэлсэтэй зон.

Иимэ ушар хаана болоо гэхэбта? Закаменай Булагтайн хүбшын шэлэдэ нёдондо намар болоо гэлсэхэ. Мундуу мунинхаяа урдаа баридаг, заргалдахын хормой татажа ябадаг, тайгын «бригадир» Григорий Давыдович Корнаков энэ үршагта ябадалай гол геройнь болоно. Иигээд танилсая, тайгын «бригадиртай».

...Гушаад оной үедэ һэн. Алтанай приискдэ худэлжэ байхадаа, архи, тамхинай аюулаар хүл гараа хүлдэжэ, инвалид гэһэн саарһатай (ямар аргаар юм — бу мэдэе) болоо гэхэ. Энэ найруулгын герой тиихэдэ урмаа огто хухараагүй, харин далитай шубуун шэнги гэнтэ Закаменай нугада уурхайгаа түхеэрээ бэлэй. Тиигэжэ Михайловка, Хамней тосхонуудай хоорондохи Подукрей гэжэ үгсэлүүрэй хормойдо, хүн зоной нюдэнһөө далда газарта Григорий Давыдович Мария Людвиговна һамгантаяа түбхинөө һэн ха. Түбхинэхэдөө саанаал һаа ондоохоноор түбхинөө. Гүрэнэй элдин тала дээрэ гуша—дүшэн ямаа, хэдэн толгой бодо мал үдхэһөөр байтараа, тайгымнай «бригадир» хоолойгоо шангадхадаг, бэһэеэ һуладхадаг болоод, урдуурнь гараһан зайгуулшадые угтадаг, хойгуурнь гараһан хүйхэрнүүдые хонуулдаг байгаа гэхэ. Ута һабартай, харатайхан досоохитой Григорий Давыдович хамтын хэрэг гэхэдэ — ёолохо, өөрынь зөөри гэхэдэ — энеэхэ, иимэл хүн байшоо.

Сэсэн юумэ сэсэглэн бадарха, буруу юумэ бутаран һалаха гэжэ хэлсэдэг гээшэ. Хүнгэн олзо бэдэрдэг, хүнэй хүзүүн дээрэ хүльбэрдэг Корнаковтаниие олон малһаань һалгааха, эдлэдэг газарһаань хобхолжо, нютаг зондо дүтэлүүлхэ, тиигэжэ ниитын худэлмэридэ хабаадуулха гэжэ Михайловка тосхонойхид шиидхээ бэлэй. Шортоо даа, Корнаков энээниие яахадаа «хамаргаа хабшаха» һэм, хэрэг зарга бэдэрээд лэ, һалаха һандахагүйгөөр, аймагай зургаануудай богоһын хобоототорнь алхалаал.

...Аймгуйсэдкомой түрүүлэгшын кабинет. Эндэ һууһан зон сүлөөгүй, али шухала асуудалнуудые шиидхэнэ. Илангаяа таряа хуряалгын худэлмэри тухай, тэрээ руу хүнүүдые нэмэжэ табиха тухай ехэ хөөрэлдөөн гараба. Эгээл энэ үедэ үүдэн нээгдэжэ:

— Абарыт намайе, тулюур туйган хүндэ туһалыт,— гэжэ бүдэхеэр дуугарһаар заваагархан хубсаһа үмдэнхэй, гар хүлөө һалгануулһан, хамаг бэеэ шэшэрүүлһэн үнөөхи тайгымнай «бригадир» орожо ерэбэ. —Намайе хаажа, хашажа байнал, амар заяа үзүүлхэеэ болёо. Инвалидби...

Нэгэ хэды үгэ ёоложо ёгторжо байжа хэлээд, «нёлбоһоо» аршааша болохо һамбаандаа, пулаадайнгаа шэгшэгээр аймгуйсэдкомой түрүүлэгшын шэг шарай адаглаадхина. Эндэ һууһан зоной балайшье «пэй-пай» гэхэгүй хэбэртэйе обёорходоо, «лус» байса унаад, амяа абажа ядааша болоод хэбтээ ха.

Одоол даа ёнотой «артист» байбал. Энэмнай театрын сценэ дээрэ харуулагдаһан үзэгдэл бэшэ. Хүбшын хүндэ мэшээгые ашаан гээгүй хэдэн арбаад малдаа үбһэ тэжээл бэлдэхэдээ, «ёо-ёххо» гээгүй тайгын «бригадирнай» бшуу. Саашаа юун болооб? Уданшьегүй саб байса бодожо ерэхэлээрээ, урданайнгаа бадарган хоолой оруулаад, ёдогор хургаараа «тос-тос» гэтэр тоншосогоогоо:

—А-һаа, иигээд дүүрээ гэжэ бу һанагты, заргалдаха газар таньһаа дээгүүр байха. Үзэхэбди юрэдөө!—гээд кабинедһээ гараа гэхэ.

Тэрэ гэһээр яһала үни болоо. Тиихэдэ шарлажа байһан набша намаа мүнөө ногооржо эхилээ, мүльһэтэжэ байһан гол горход шааян урдаа . Теэд Корнаковтанай байдалда юун хубилааб? Үгы даа, малайнь хорой соо 2 үнеэн мөөрэлдэһөөр, хэдэн ямаад собхороллдоһоор, 2 томо гахай хорхирһоор, 20-ёод тахяа гэгэлдэһээр... Үгы даа, Корнаковойшье зан хубилаагүй, харин аймагай зургаануудай һаянай хашараахаяа болиһондонь дали ургажа, шэнэ гомдол үшөө саашань эльгээхэеэ сүлөөгүй моторложо байнхай.

Хэрбээ танай худэлдэг зургаанда иимэ гомдолой ороо һаань, ойлгогты, һэргэг байгты, энэмнай сагаан юумые хара, хара юумые сагаан гэжэ баримталхадаа, балайшье ядалдахагүй, шэг шарайгаа хубилгахагүй хүн байха. Иимэ хүнтэй ямар хэлээр хөөрэлдэхэ ёнотойб? Арга ганса. «Ниитын хэрэгтэ ашатай туһатай худэлмэриһөө хулжадаг, ажал хэнгүйгөөр зайгуултажа, обществодо харша ябадал гаргашадта эсэргүүсэн шангаар тэмсэхэ тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гаргаһан Указ улаан гартань барюулжа, хуулиин ёһоор танилсуулха гээшэ эгээл зүб шиидхэбэри ха. Ондоо арга огто үгы.

Мархайн аша Тархай.

Герефордско үүлтэрэй буха

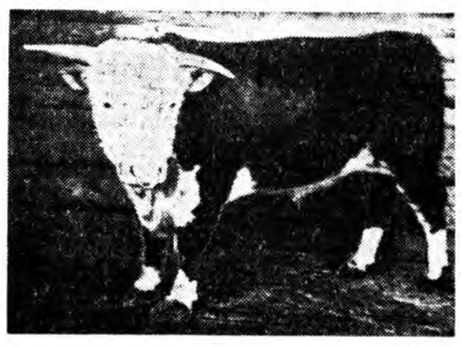

Нютагайнгаа малай үүлтэрые һайжаруулхын зорилгоор Англиһаа асарагдаһан шэнэ үүлтэрэй бухануудые республикымнай Хүдөө ажахын министерство колхоз, совхозуудтаа эльгээжэ эхилбэ. Герефорд үүлтэрэй мал анха түрүүлэн арбан юһэдэхи зуун жэлэй үеэр Англида бии болдоһон түүхэтэй. Манай Эхэ орондо тус үүлтэрэй мал 1928—1932 онуудай үеэр асарагдаһан байна. Энэ үүлтэрэй мал ехэнхидээ Казахстанай хойто зүгтэ, мүн Ростовско областьдо, Ставропольско хизаарта байражажа, нютагай үүлтэрэй мал һайжаруулжа эхилһэн намтартай. Энээнэй ашаар Казахстанда шэнэ үүлтэрэй малнуудмяха, һу ехээр үгэдэг Казахстанай сагаан толгойто гэжэ малнуудбии боложо эхилэнхэй. Шэнэ үүлтэрэй эдэ малнуудтүргэн үдэдэг юм. [illegible] болоһон буруу [illegible] үзэхэдэ аяар 40[illegible] граммаар гү, али [illegible] шье шэгнүүртэ[illegible] даг. Тиихэдэ та[illegible] эдэ малай өө[illegible] ганса гэдэһэнд[illegible] али арһа мя[illegible] ройнгоо хоо[illegible] тарадаг бэшэ, [illegible] ооҳэниинь бүхы[illegible] гээ мяханда тар[illegible] байдаг. Иимэ үү[illegible] мал нютаг нют[illegible] гай уларилда, [illegible] хулаһандашье [illegible] ядадаггүй гэжэ[illegible] тэд элирүүлээ.

Манай респу[illegible] асарагдаһан шэ[illegible] тэрэй бухану[illegible] хоз. совхозуудт[illegible] тагай үүлтэрэй [illegible] һайжаруулха [illegible] ехээр туһалхан[illegible] тай.

ЗУРАГ ДЭЭ[illegible] килограмм [illegible] шэгнүүртэй шэ[illegible] тэрэй буха 13 [illegible] даа.

К. Цыб[illegible]
Авторай

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни, пропаганды — 24-74, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, информации—35-14, культуры— 34-05, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00673. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. №